

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'.

Συνδρομή Ιτησία: Έν' Ἑλλάδι, φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Δι' ἀποστολὰς ἄρξονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἰτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

21 Ἰουνίου 1887

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία Ἑλλ. Βερτέ.—Μετὰφρασίς Α. Β.)

[Συνέχεια· Ἴδε προηγούμενον φύλλον].

ΚΓ'

Τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου.

Γνωρίζομεν, ὅτι τὸ Κτῆμα τοῦ Κρεμασμένου, ὅπου ἐμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἡ μεταξὺ τοῦ Ἐκτορος Λοβεδύ καὶ τοῦ Νοέλ Λετελιέ μονομαχία, ἦτο γραφικὸν εἰρεπίον, κείμενον ἐπὶ δασώδους λόφου ἀπέναντι τῆς Ὑόνης. Ἐνῶ δὲ ὁ Ἐκτωρ ὑφίστατο τὰς περιπετείας ὅσας διηγήθημεν, πολλοὶ ἀνεμένον αὐτὸν ἐκεῖ ἀνυπομότως.

Εἶχον συναθροισθῆ ἐντὸς περιβόλου ἀποτελούντος ἄλλοτε τὴν κυρίαν αἴθουσαν τοῦ κτιρίου, ἀλλὰ μὴ ἔχοντος πλέον θύραν μῆτε παράθυρα, περιβαλλομένου δὲ ὑπὸ τοίχων ἡμιπτῶτων κ' ἔχοντος ὄψιν μᾶλλον αὐλῆς. Παράσιτα χόρτα ἐφύοντο ἐνθεν κἀκείθεν, καὶ βρῦον πολὺ ἐκάλυπτε τοὺς τοίχους. Οὐδὲν τῶν παλαιῶν οἰκοδομημάτων μέρος ἴστατο, ὡς εἶπομεν ἤδη, ὄρθιον, πλὴν τοῦ μικροῦ ἡρειπωμένου δωματίου, ὅπερ ἡ Φακινέτα ἐκάλει τὸ *ἐξοχικὸν τῆς σπιτι*. Οὐδεὶς ὅμως ἐσκέπτετο νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ, οὐτινος ἡ θύρα ἐφαίνετο κλειστή, καὶ περιεπάτουσαν πάντες ἄνω κάτω, προσδοκῶντες τὸ πρᾶγμα, ὅπερ εἶχε συναγάγει τοσοῦτους ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν μέσῳ τῶν ἐρήμων ἐκείνων εἰρεπίων. Ἄλλως δὲ προεφυλάττοντο κατὰ τοῦ ἀνέμου, ὅστις διέσειεν ἐξω τὰ δένδρα, καὶ τὸ καλὸν τοῦτο δὲν ἦτο ἀνάξιον λόγου ἐν τοιαύτῃ περιστάσει.

Ὁ Νοέλ εἶχε φθάσει ἐκ τῶν πρώτων, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ γραφέως Μυσσώ, ἐνῶ συγχρόνως μετέβαινον ἐκεῖσε ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ, μακρὸν περιβεβλημένος ἐπενδύτην, ὑφ' ἧν ἔκρυπτε τὴν χειρουργικὴν αὐτοῦ ἐργαλειοθήκην. Οἱ δύο ἀδελφοὶ Δεβάρ, μάρτυρες τοῦ Ἐκτορος, δὲν εἶχον ἐπίσης βραδύνει. Ἦσαν πλοῦσιοι τῶν περὶχώρων κτηματῖαι, ὧν ὁ πρεσβύτερος ἦτο ἄλλοτε ἀξιοματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, καὶ διετέλουν πρὸς τὸν Λοβεδύ εἰς σχέσεις ἀγαθῆς γειτονείας.

Εἶχον δὲ ἀφικθῆ πολὺ πρὸ τῆς ὥρας ἐπὶ μικροῦ ἀμαξίου, ὅπερ κατέλιπον παρὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τὴν φρουρήσιν ὑπηρετοῦ. Πάντα λοιπὸν ἦσαν ἔτοιμα, καὶ ὁ λοχαγὸς Δεβάρ εἶχεν ἐξαγάγει κιβώτιον περιέχον τὰ πιστόλια· ἀνεμένετο δὲ μόνον ὁ Ἐκτωρ καὶ ὁ Ἐκτωρ δὲν ἐφαίνετο.

Ὁ Νοέλ, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν συνωμίλησε μετὰ τῶν μαρτύρων του, ἐκάθισεν ὀλίγον μακρὰν ἐπὶ μεγάλης πέτρας. Ἐφαίνετο δὲ σκεπτικὸς· ὄχι διότι ἐφόβει αὐτὸν τὸ ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα τῆς μονομαχίας, ἀλλ' ἀνελογίζετο τὴν πρόσφατον μετὰ τῆς Ἀδριανῆς συνέντευξίν του καὶ προσεπάθει νὰ ἐρμηνεύσῃ κατὰ τὰ κρύφια του αἰσθήματα λόγους τινὰς τῆς θελκτικῆς νεάνιδος. Τοσοῦτῳ δὲ ἦτο ἀφηρημένος, ὥστε ἐλησμονεῖ τὴν παρούσαν αὐτοῦ θέσιν οὐδὲ παρετήρει τὴν ἀκατανόητον βραδύτητα τοῦ ἀντιπάλου του.

Τούναντίον ὅμως, οἱ ἄλλοι παριστάμενοι δὲν ἐδείκνυσαν τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν. Ὁ ἰατρὸς Βουλλιέ ἐξῆγεν ἐνίοτε τὸ χονδρὸν του χρυσοῦν ὠρολόγιον, καὶ ἤρκειτο λέγων μετὰ μειδιάματος λόγους τινὰς εἰς τὸν σύντροφόν του. Ἄλλ' οἱ ἀδελφοὶ Δεβάρ περιεπάτουσαν ἄνω κάτω κ' ἐφαίνοντο λίαν ἀνήσυχτοι. Ὁ λοχαγὸς, ὃν διέκρινεν ἡ ἀρρενωπὴ του φυσιογνωμία, ὃ ὑπερμεγέθης αὐτοῦ μύσταξ καὶ ἡ ἐν χρῶ κεκαρμένη κόμη του, ἦτο ἰδίως λίαν ἡρεθισμένος. Ἐξῆγε καὶ αὐτὸς πολλάκις τὸ ὠρολόγιόν του, καὶ καθ' ὅσον ἡ ὥρα παρήρχετο συνωφροῦστο, ἐκτύπα τοὺς πόδας καὶ ἔλεγε σιγὰ εἰς τὸν ἀδελφόν του:

— Τί ὄργῃ! μήπως αὐτὸς ὁ μικρὸς Λοβεδύ ἔρριψε τόρα τὰ αὐτιά του κάτω, ἀφοῦ πρώτα ἐσήκωσε τὴν μύτην του; Ἀργεῖ κανεὶς εἰς χαιρὸν, .. εἰς γεῦμα, .. ἀλλὰ εἰς μονομαχίαν! Ἐλπίζω νὰ μὴ τὸν ἔβαλε φυλακὴν ὁ πατέρας του, διότι τὸ παιδί, μοῦ φαίνεται, ἔχει πάρει πρὸ καιροῦ τὴν ἐλευθερίαν του.

— Θὰ ἔλθῃ, ἀδελφέ μου, θὰ ἔλθῃ, ἔσο βέλαιος, ἀπῆντα ὁ ἄλλος. Ὁ Ἐκτωρ εἶνε τὸσον μανιώδης, ὥστε δὲν εἶνε δυνατόν νὰ παραιτήσῃ τὴν ὑπόθεσιν... Ἄλλὰ ξεύρεις ὅτι τὰ πράγματα εἰς τὸ Βλινὺ πηγαίνουν ἄσχημα, καὶ φαίνεται πῶς τὴν τελευταίαν στιγμὴν θὰ ἦλθε καμμία σύγκυσις...

Ὁ λοχαγὸς συνέσπασε τὰ χεῖλη κ' ἐτόξευε

πρός τους άλλους μάρτυρας άπειλητικά βλέμματα, ώσει θέλων να καταστήσει αυτούς ύπευθύνους τής ταπεινώσεώς του.

“Όσον έρημικά και αν ήσαν τὰ περιχώρα του Κτήματος του Κρεμασμένου, αϊ κινήσεις τών εκεί μεταβάντων και ή παρά τήν ύδόν σταθμεύουσα άμαξα είχαν διεγείρει τήν προσοχήν τών έντοπίων, πολλοί δε διαβάται είχαν πλησιάσει εις τὰ έρειπια, ίνα παρατηρήσωσι τούς εκεί εύρισκομένους. Άλλ' ό ήκιστα φιλικός τρόπος καθ' όν έγίνοντο δεκτοί δέν ενεθάρρουν αυτούς εις παράτασιν τών παρατηρήσεών των και ταχέως απέχωρσαν.

Άλλα χονδρός τις και ύψηλός άνθρωπος, βλούζαν φορών και πλατύγυρον πέτασον έστη κατά τήν είσοδον τής αΰλης και παρετήρει τούς παρισταμένους, ουδόλως άνησυχών μη έγίνετο όχληρός και κακώς απέδιώκετο. Ό λοχαγός Δεβάρ έδραξε τήν ευκαιρίαν να έκχύσει κατά τινος τήν όργήν του, και βαδίσας κατ' ευθείαν προς τόν περιέργον, είπεν εις αυτόν απότόμως :

— “Ελα, παλληκάρι, δέν είνε έδω τίποτε να ιδής. Τράβα γρήγορα, διότι δέν μ' άρήσει να μέ κατασκοπεύουν.

Ό άγνωστος δέν έφαινετο εκ τών άσμένως καταπινόντων τās αυθαδείας ούχ ήττον άπήντησε ταπεινώς.

— Με συμπάθειο, άφέντη,.. έγώ δέν σās πειράζω. Παρκαμονεύω μια βρωμογυναίκα, που μου έπαξιζε μια άσχημη δουλειά.. και αν μου ζαναπέση 'ς τὰ χέρια, θα έξηγηθούμε λιγάκι.

— Καλά! έδω δέν είνε καμμιά γυναίκα... το λοιπόν τράβα,.. δέν χρειάζεσαι...

Άλλ' εκείνος, καιτοι ήπιος το φαινόμενον, δέν έσπευσε να ύπακούση, ότε ό Νοέλ ήγέρθη κ' έπλησίασεν εις αυτόν.

— Μπα! είπεν. αυτός είνε ό Ιερώνυμος, ό Ηρακλής του θιάσου τών σχοινοβατών, ό όποιος έπέρασε τας προάλλαις από τήν Βωβραί!

Ό Ιερώνυμος άνεσκήρτησεν άκων, διότι γνωρίζομεν ότι δέν είχε λίαν καθαράν τήν συνείδησιν. Έθεώρησε τόν Νοέλ, προσπαθών να ένθυμηθῆ που τόν είχε συναντήσει, μη δυνηθείς δε να το κατορθώση είπεν, αποστρέφων τήν κεφαλήν :

— Δέν σās γνωρίζω, του λόγου σας.

— Ιδώθημεν όμως,.. και χωρίς να ιδωθοϋμεν, είχαμεν να κάμωμεν μαζή. Ένόμιζα, κύριε Ηρακλή, ότι ύστερα από μιαν κάποιαν ύπόθεσιν, θα είχες τήν φρόνησιν να φύγης, και να φύγης μακριά.

Ό ύπαιτιγμός οϋτος ηύξανε τήν στενοχωρίαν του Ιερώνυμου, καιτοι δέν ήθελε να φανῆ έννοωv τήν σημασίαν του.

— Κ' έγω αυτό ήθελα, άπήντησε, να φύγω

απ' αυτόν τόν βρωμότοπο, που Ξοδεύω του κάκου τόν καιρό μου και τούς παράδες μου. Άλλά δέν ήμπορώ να φύγω, πριν εύρω το παιδί μου, ένα μικρό κατεργάρι που διασκέδαζε τόν κόσμο και μάζευε χρήματα με τὰ παιγνίδια του. Μου τόν πῆρε μια γυναίκα, που τήν είδα μια φορά 'ς αυτά τὰ χαλάσματα, κ' έρχομαι κάθε ήμέρα έδω με τήν έλπίδα να τήν άπαντήσω.

— “Α! έννοεις τήν Φακινέταν, τήν τρελλήν, όπου σύρει, αλήθεια, μαζή της ένα παιδί, που το λέγει δικό της.. Άλλά δέν κατοικεί εις αυτό το έρημον μέρος, και αν θέλης να τήν εύρης πρέπει να πάγης εις τήν Βωβραί.

Ό Ηρακλής ουδόλως βεβαιώς διεννοείτο να όμολογήσει, ότι η πόλις είχε κινδύνους, οϋς δέν ετόλμα να άφηρήσει, και ήρκεσθη λέγων :

— Τήν είδα έγω αυτήν τήν γυναίκα, εκεί.. 'ς τήν πλαγινή κάμαρα, και είμαι βέβαιος ότι έρχεται καμμιά φορά.

Κ' έδεικνε τήν θύραν του μικρού δωματίου.

— Πως! πως! ήρώτησεν ό Νοέλ έκπεπληγμένος, έχει έδω δωμάτιον κατοικήσιμον;

— Κατοικήσιμον! όχι και τόσο. Άλλ' αν έχετ' όρεξι, 'μπορείτε και να 'μπήτε.. ή κλειδαριά του δέν είνε έγγλέζικη!

Πλησιάζας δε εις τήν θύραν και στηριξας άπλώς επ' αυτής τήν χειρά του, τήν ήνοιζεν.

Οί παριστάμενοι, οτινεις ουδόλως είχαν τέως ύποπτεύσει τήν ύπαρξιν δωματίου σχεδόν άθλαθοϋς εν μέσω τών έρειπίων εκείνων, έπλησίασαν αυτομάτως, άλλ' ιδόντες ότι το δωμάτιον ήτο κενόν και γυμνόν, δέν εισήλθον. Ό Νοέλ μόνος έσχε τήν περιέργειαν να έπισκεφθῆ μετά του Ιερώνυμου τόν έξοχικόν οικον τής Φακινέτας.

Γνωρίζομεν δε τί εύρεν εν αυτω: τεμάχια τινα κορμών, πλάκα χρησιμεύουσαν ως τράπεζαν, και αποκαθήματα τινα κερπών και λαχανικών, καταλειφθέντα παρά τής οικοδοσποινης κατά τήν τελευταίαν αυτής έπίσκεψιν.

“Ο,τι όμως ιδίως έφείλκυσε τήν προσοχήν του ήσαν δέσμαι κανναβοξύλων, διατεταγμένων κατ' ιδίον τινα τρόπον και κομμένων εις ίσον μήκος. Ουδόλως έφάνιντο ταϋτα προωρισμένα να μεταβληθώσιν εις κάνναβιν, έξήτασε δε τινα εξ αυτών ό Νοέλ μετά προσοχής μεγάλης.

— Κύριε Ιερώνυμε, ήρώτησεν αποτόμως, έμβήκες έδω και άλλην φοράν;

— Δύο τρεις φορές, με τήν έλπίδα να εύρω αυτήν τήν γυναίκα, αλλά του κάκου.

— Μήπως έσύ τα έφερες αυτά τὰ πράγματα; Κ' έδεικνε δέσμη κανναβοξύλων, ήν εκράτει.

— Έγω!. άπήντησεν ό Ηρακλής μετά πραγματοικής εύηθείας, και τί να κάμω έγω αυτά

τά ξερά χόρτα; δέν γνωρίζω έγω από γεωργίαν...

— Βέβαια, άπήντησεν ειρωνικώς ό Νοέλ, ζεύρεις καλλίτερα πως κόπτουν παρά πως κάμουν τὰ σχοινιά...

Ό Ιερώνυμος ώχρίασε ακούσας τούς λόγους αυτούς: άλλ' ό νέος είχαν ήδη λησμονήσει ό,τι είπε. Περιέστρεφε μόνος εις χειράς του τήν δέσμην εκείνην, κ' έψιθύριζε σκεπτικός :

— Περιέργον, περιέργον!

Άλλ' ένω έξηκολούθει τήν εξέτασίν του, ήκούσθη από τής παρακειμένης αΰλης :

— Νοέλ! κύριε Νοέλ! σās μόνον περιμενόμεν.

Ό Νοέλ έδραξε τόν Ηρακλή από του βραχίονος.

— “Ελα, κύριε Ιερώνυμε, είπε. Κανείς δέν πρέπει να μείνη έδω, μέχρις ότου ή ανάκρισις... “Επειτα δέν είνε, βλέπεις, έδω εκείνη που ζητείς.

Εξήλθον, και ό Νοέλ εκλεισε καλώς τήν θύραν. Εύρε δε εν τῆ αΰλῃ τόν προ μικρού έλθόντα Λοθεδύ, προς όν ελάλει σιγά μέν αλλά ζωηρώς, και έπιτιμών αυτόν προδήλως, ό λοχαγός Δεβάρ.

— “Ελα τώρα, λοχαγέ, άπήντησεν ό “Εκτωρ μετά τής συνήθους αυτού έλαφρότητας, λυπούμαι ότι κατεγράσθη τήν ύπομονήν σας... Άλλά μερικοί δέν πειράζει να περιμενουν. “Επειτα ό,τι έχάσαμεν το κερδιζομεν έντός όλίγου.

Αϊ δικαιολογήσεις αυται ήρκεσαν κατ' ανάγκην, και οι παρόντες έχωρίσθησαν εις δύο όμιλους.

Ένω δε εξετίθεντο εις τούς ανταγωνιστάς οι όροι τής μάχης, ό “Εκτωρ προσεποιείτο βαθυτάτην άδιαφορίαν και ό Νοέλ ένέκρινε πάντα δια νέυματος. Ό Ηρακλής προύχρησε και αυτός, δια να ιδῆ περι τινος έπρόκειτο, άλλ' ό λοχαγός Δεβάρ παρετῆρησε τήν παρουσίαν του.

— Παλιν σύ; είπεν όργίλως. α! πρέπει λοιπόν να σε διώξω όπως ζεύρω;

Ό λοχαγός εκράτει τήν στιγμήν εκείνην πιστόλιον, έφ' οϋ έθετε καψύλιον, ό δε Ιερώνυμος, όστις, πλήν ποδών και γρόνθων, έφοβείτο πῶν άλλο όπλον, έσπευσε να έξέλθη τών έρειπίων.

Άλλά θόρυβος άμέσως ήκούσθη πολυς εκ του μέρους όθεν έξήλθε. Έφάνετο θόρυβος ρήξεως, και συμμιγείς ήκούοντο φωναί άνδρών, γυναικών και παιδιών, φωναί άγανακτήσεως, οδύνης και φόβου.

Μ' όλην τήν σοβαρότητα τής άσχολιάς αυτών, ανταγωνισται και μάρτυρες έτειναν τούς.

— Τι διάβολο είνε; ήρώτησεν ό ιατρός Βουλλιέ.

— Κάτι δυστύχημα θα συνέβη! είπεν άνησυχας ό Νοέλ.

— “Α, μπα! γυναίκες μαλώνουν, άπήντησε περιφρονητικώς ό “Εκτωρ. Τι έχομεν να κάμωμεν ήμεις... τελειώνωμεν, κύριοι! Είνε άνθρωποι, εις τούς όποιους πῶσα πρόφασις θα ήτο άσπαστή, δια να αναβληθῆ ό,τι είνε άναπόφευκτον: έγω όμως δέν έχω όρεξιν να χάνω τόν καιρόν μου.

— Κύριοι, είπεν ό Νοέλ, κ' έγω παρακαλώ να τελειώνωμεν το ταχύτερον.

Προσκληθέντες οϋτω οι μάρτυρες έσπευσαν να συμπληρώσωσι τās παρασκευάς των. Έπειδή δε τὰ όπλα είχαν γεμισθῆ, εκληρώθησαν αϊ θέσεις τών άντιπάλων, κ' έτοποθέτησαν εκάτερον αυτών εις τήν λαχοϋσαν θέσιν. Κρατοϋντες τὰ πιστόλια, άνέμενον αμφοτεροι το σύνθημα, όπως πυροβολήσωσιν, ότε θορυβώδης όμιλος εισώρμησεν εις τήν αΰλην.

Μαντεύει τις βεβαιώς τίνες άπετέλουν αυτόν. Έν πρώτοις η Φακινέτα περιπόρφορος, άπλανείς έχουσα τούς οφθαλμούς, κρατούσα δε εις τās άγκάλας της τόν δῆθεν υιόν της, ωρούμενον πάση δυνάμει. “Επειτα η Ιωσηφίνα, άτακτον έχουσα τήν κόμην και τήν έσθῆτα κατεσισμένην μετ' αυτήν ό δοστάτης, καθημαγμένον έχων το πρόσωπον, και τέλος ό Ιερώνυμος, κραυγάζων και χειρονομών. Ό Ηρακλής είχε άναγνωρίσει τόν παλαιόν του μαθητήν και άπήτει αυτόν έντονώτατα, έντόνως δ' έπίσης ύπερήσπιζεν αυτόν ή Φακινέτα. Η Ιωσηφίνα και ό Γριβέ είχαν ταχθῆ ύπέρ τής παράφρονης, κ' εκ τούτου η θορυβώδης λογομαχία.

Πάντες οϋτοι ουδόλως ύπόπτειον τόν λόγον, όστις είχε συναγάγει έντός τών έρειπίων τόν Νοέλ, τόν “Εκτορα και τούς μάρτυράς των. Έρρίφθησαν δε μεταξύ των δύο ανταγωνιστών, κινδυνεύοντες να πυροβοληθώσιν άνευ λόγου.

— Φύγε, κλέφτη, μασκαρά,.. χαμένε! Έκραυγάζεν η Φακινέτα εκτός εαυτής και τρέχουσα ένθεν κακείθεν. “Αμη δέν θα σου δώσω το παιδί μου, τόν Ιάκωβόν μου, το χρυσό μου, που το εκλαψα τόσον καιρό! Ξεύρω έγω από που έρχεται... δέν έρχεται από τήν μπαράκα σου, ψεύτη,.. ληστή,.. κακούργε! Μήν έρχεσαι κοντάμου, γιατί σου βγάζω τὰ μάτια!.. Το παιδί μου δέν σε ζεύρει.

— “Οχι, όχι! δέν πηγαίνω με το Γερώνυμο έγω! έφώνει σφαδάζον το παιδίον. Μου στρήφει το κόκκαλα.. μ' έδερνε,.. και δέν μουδιδε γλυκά.. Δέν πάω μαζή του!

— Καλοί μου κύριοι, έλεγεν ό σχοινοβάτης δια τής γλώσσης εκείνης ήν μετεχειρίζετο αποτεινόμενος προς τούς θεατάς κατά τās παραστάσεις του, ήμπορείτε να βεβαιώσετε σεΐς ότι αυτός είνε ό υιός μου, ό Ζωζός, ό πασιγνωστος. “Ηθελα να του μάθω τήν έπιστήμην μου, άλλ' αυτός έπῆρε, βλέπετε, κακόν δρόμον, και

μᾶς ἀπελπίζει καὶ τοὺς δύο, ἐμένα καὶ τὴν σύζυγόν μου. Ἐφυγεν ἀπὸ φόβον μήπως τὸν τιμωρήσω, καὶ τὸν ἦρε αὐτὴ ἢ γυναῖκα... τρελλὴ νομίζω.. ἢ ὅποια θέλει νὰ τὸν ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὴν πατρικὴν μου φιλοστοργίαν... Ἄλλ' αὐτὰ δὲν περνοῦν σὲ μένα, κυρά! προσέθηκε χονδρῶν τὴν φωνὴν του· νὰ μοῦ δώσης τὸ παιδί μου, καὶ ἔς τὴ στιγμή!

— Ἐλα πάρτο! ἀπήντησεν ἡ Φακινέτα, ἥτις εἶχεν ἀποθέσει τὸ παιδίον ἐγγὺς τοῦ τοίχου, καὶ καλύπτουσα αὐτὸ διὰ τοῦ σώματός της, ἴστατο πρὸ αὐτοῦ φοβερὰ τὸ ἦθος.

Ὁ Ἡρακλῆς ἠθέλησεν νὰ προβῆ ἀπὸ λόγων εἰς ἔργα, ἀλλὰ παρενέβησαν ὁ Γριβὲ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ φύλακος.

— Ἀφοῦ ἡ Φακινέτα ὀρκίζεται, ὅτι εἶνε ὁ υἱὸς της ὁ Ἰάκωβος, ἐφώνησεν ἡ Ἰωσηφίνα.

— Πρέπει ν' ἀποδείξῃς, εἶπεν ὁ ὀδοστάτης, ὅτι ὁ μικρὸς αὐτὸς εἶνε δικός σου, καὶ δὲν τὸν ἔκλεψες οὔτε τὸν ἀγόρασες.

— Αἶ, μὲ παρασκοτίσατε! ἀνέκραξεν ὁ Ἡρακλῆς ἀγανακτῆσας· ἐγὼ πέρνω τὸ δικό μου ὄπου τὸ εὔρω!

Καὶ ἐκινήθη ὅπως ἀπωθήσῃ τοὺς φράσσοντας αὐτῷ τὴν ὁδόν, ἀλλ' οἱ ἥρωες τῆς μονομαχίας καὶ οἱ μάρτυρες τῶν προσέδραμον ἐν' ἀποβάσει τοῦ περιβόλου τοὺς παρεστάκτους.

— Σὰς πῆρε ὁ διάβολος ἀλήθεια! θὰ μᾶς ἀφήσετε ἡσύχους; εἶπεν ὁ λοχαγὸς Δεθάρ στρέφων τὸν μύστακά του· μᾶς ἐξαλίσατε! Ἐμπρός! ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, κοπιᾶστε νὰ μαλώσετε ἄλλου.

Κραυγαὶ παράφωνοι ἐκάλυψαν τὴν φωνὴν του.

Ὁ δὲ Νοέλ, πλησιάσας εἰς τὸν ὀδοστάτην, εἶπεν αὐτῷ μετὰ τινος μομφῆς.

— Σὺ, τί θέλεις εἰδῶ; Δὲν ἔννοεις ὅτι ἡ παρουσία σου αὐτὴν τὴν στιγμήν μου εἶνε πολὺ δυσάρεστος;

— Μὲ συγχωρεῖς, κύριε Νοέλ, εἶπε θορυβηθεὶς ὁ Γριβὲ· ἀλλὰ κύτταξε πῶς μ' ἔκαμε αὐτὸς ὁ ἄθλιος παρισινός, διότι τοῦ παραπονέθη διὰ τὴν ἀυθάδειάν του. Δὲν ἔμπορῶ ἐγὼ νὰ τὸ ὑποφέρω!

— Καὶ δὲν τοῦ ἔδωκες σὺ ἀφορμὴν;

Ὁ ὀδοστάτης, ἀμηχανῶν, ἐμελλε ν' ἀπαντήσῃ, ὅτε ὁ λοχαγὸς Δεθάρ ὤρμησεν ἀκράτητος.

— Ὅλοι ἔξω! ἐφώνησε· ξεκουμπισθῆτε, νὰ μὴ τὸ μετανοήσετε! ἔξω, εἶπα! ἔξω γρήγορα!

Τὸ φοβερόν αὐτοῦ ἦθος, πρὸ πάντων δὲ τὸ πιστόλιον ὅπερ ἐκράτει κατετρόμαξαν τοὺς νεήλυδας. Ἡ Ἰωσηφίνα, ὁ Γριβὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρακλῆς ἐξῆλθον τοῦ περιβόλου τῶν ἐρειπίων. Ἡ δὲ Φακινέτα, ἥτις εἶχεν ἀναλάβει τὸν υἱὸν αὐτῆς εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἀντὶ νὰ παρακο-

λουθήσῃ τοὺς ἄλλους κατηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἀσύλου της, ἠνοιξεν αὐτὴν ὠθήσασα διὰ τοῦ ὤμου, καὶ ὤρμησεν ἐντὸς φωνοῦσα:

— Ἐγὼ εἶμαι ἔς τὸ σπίτι μου... ἐλάτε νὰ μὲ βγάλετε!

Καὶ ἠκούσθη σύρουσα τὸν μάνδαλον, ὅστις ἐφάνετο στερεώτερος τοῦ κλειθροῦ.

Κενωθέντος οὕτω τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὁ λοχαγὸς ὑπέλαβε θριαμβευτικῶς:

— Δόξα τῷ θεῷ! Τώρα θ' ἀναπνεύσωμεν, ἐλπίζω. Ποτέ μου δὲν εἶδα τέτοιαν μονομαχίαν... Εἰς τὰς θέσεις σας λοιπόν, κύριοι, νὰ τελειώσωμεν πρὶν μᾶς ἔλθῃ πάλιν κανέν ἄλλο ἐμπόδιον.

Οἱ δύο ἀντίπαλοι κατέλαβον πάλιν, χωρὶς ἄλλης προσκλήσεως, τὰς θέσεις των. Εἶχε συμφωνηθῆ νὰ πυροβολήσῃσι συγχρόνως, εὐθὺς ὡς εἰς τῶν παρισταμένων ἠθελε κροτήσῃ τρεῖς τὰς χεῖράς του· ἀνετέθη δὲ τοῦτο εἰς τὸν ἱατρὸν Βουλλιέ.

Σιγὴ βαθεῖα, μόλις ταρρασομένη ὑπὸ ἔλαφρου θορύβου ἐξωθεν ἐρχομένου ἐπεκράτησεν ἐν τῇ αὐλῇ. Ὁ Ἐκτωρ δὲ καὶ ὁ Νοέλ, κρατοῦντες τὰ πιστόλια, ἀνέμενον τὸ σύνθημα.

Ὁ ἱατρὸς ἐκρότησε δις τὰς χεῖράς του βραδέως, ἵνα δώσῃ καιρὸν εἰς τὸν ἄπειρον φίλον του νὰ σκοπεύσῃ. Ἡτοιμάζετο δὲ νὰ κροτήσῃ καὶ τρίτον, ὅτε φωνὴ ἠκούσθη:

— Σταματήσατε, ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου! Κανεὶς μὴ κινήθῃ!

Τέσσαρες δὲ χωροφύλακες, κρατοῦντες τὰ ξίφη των, εἰσώρμησαν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ ἐρίφθησαν ταχέως μεταξὺ τῶν μονομάχων.

Τὸ αἰνίδιον τοῦτο ἐμπόδιον προξένησε γενικὴν κατάπληξιν. Ἀγωνισταὶ καὶ μάρτυρες ἐθεώρουν ἀλλήλους, ὡσεὶ προσπαθοῦντες νὰ μαντεύσωσι τίς ἄρα εἶχεν εἰδοποιήσῃ τὴν ἐνοπλον δύναμιν. Ὁ Ἐκτωρ ἐπρόφερε φοβεράν βλασφημίαν, καὶ εἶπε στρεφόμενος πρὸς τὸν Νοέλ:

— Τώρα ἔννοῶ μερικῶν τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν. Εἶχεν εἰδοποιηθῆ ἡ ἀστυνομία.

— Κ' ἐγὼ ἐκπλήτομαι διὰ τοῦτο καὶ λυποῦμαι ὡς σεῖς, κύριε, εἶπεν ὁ Νοέλ διὰ φωνῆς πλήρους εὐλικρινείας. Οὐδέποτε δὲ θὰ ἐσυγχώρουν ἐκεῖνον, ὅστις ἐπαιξεν αὐτὸ τὸ ἄνοστον παιγνίδιον.

Οἱ χωροφύλακες εἶχον ὠφεληθῆ ἐκ τῆς πρώτης ἐκπλήξεως, ἵνα καταλάβωσι τὰ πιστόλια, δύο δὲ ἐξ αὐτῶν ἐτάχθησαν δεξιᾷ καὶ ἀριστερῇ τοῦ Ἐκτορος, ἐνῶ οἱ δύο ἄλλοι ἐπραττον τὸ αὐτὸ ἀπέναντι τοῦ Νοέλ.

— Τί εἶνε αὐτά, ἐνωμοτάρχα; ἠρώτησεν ἀγερώχως ὁ λοχαγὸς Δεθάρ. Ἐννοεῖτε νὰ συλλάβετε αὐτοὺς τοὺς κυρίους, δι' ἐγκλημα τὸ ὅποσον ἀκόμη δὲν ἐπραξάν;

— Μὲ συγχωρεῖτε, λοχαγέ, ἀπήντησεν ὁ ἐνωμοτάρχος, φέρων τὴν χεῖρα εἰς τὸν τρίκωχον πλόν του. Ἐχὼ διαταγὰς... Ἄν οἱ κύριοι δίδουν τὸν λόγον των, ὅτι παραιοῦν τὴν μονομαχίαν καὶ ἐπιστρέφουν ἡσυχὰ εἰς σπίτι των, τοὺς ἀφίνω, ἂν ὅμως ἐπιμένουν...

— Ἐγὼ δὲν ἔμπορῶ νὰ δώσω τὸν λόγον μου, εἶπεν ὀρμητικῶς ὁ Ἐκτωρ. Προσεβλήθη, καὶ ὀφείλω νὰ ἐπιδιώξω διὰ παντός τρόπου τὴν ἀνάρθρωσιν τῆς ὕβρεως.

— Ἀφοῦ ὁ κύριος Λοβεδύ, ὑπέλαβε ψυχρότερον ἄλλ' ἐπίσης εὐσταθῶς ὁ Νοέλ, ἀρνεῖται νὰ δώσῃ τὸν λόγον του, δὲν ἔμπορῶ καὶ ἐγὼ νὰ δώσω τὸν ἰδικόν μου.

— Τότε, κύριοι, ἀπήντησεν ὁ ἐνωμοτάρχος, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σὰς ἔχωμεν προσωρινῶς ὑπὸ ἐπιτήρησιν. Δύο ἄνδρες θὰ συνοδεύσουν τὸν Κ. Λοβεδύ, ὁ δὲ ἄλλος καὶ ἐγὼ θὰ παρακολουθήσωμεν τὸν Κ. Λετελιέ· ἡ ἐπιτήρησις θὰ διαρκέσῃ ἐν ὅσῳ θὰ ὑπάρχῃ φόβος μονομαχίας.

Ἡ ἀξίωσις αὐτῆς τῶν χωροφυλάκων διήγειρε ζωηροτάτην πρὸς τοὺς παρισταμένους συζητήσιν, ἐπέμνε δὲ ἰδίως ἀντιστάμενος ὁ λοχαγὸς Δεθάρ, ἕνεκα τοῦ παλαιοῦ του στρατιωτικοῦ βαθμοῦ. Ὁ ἐνωμοτάρχος τῷ εἶπε τέλος ξηρῶς.

— Λοχαγέ, ἐδώσατε ἄλλοτε διαταγὰς, καὶ γνωρίζετε ὅτι πρέπει νὰ ἦνε σεβασταί. Ἐχὼ καὶ ἐγὼ διαταγὴν, καὶ θὰ τὴν καταστήσω σεβαστήν... καὶ πρὸς σὰς ἀκόμη, ἂν ἦνε ἀνάγκη.

Ὁ λοχαγὸς ἠτοιμάζετο ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς του ἔσπευσε νὰ τὸν ἀποσύρῃ κατ' ἰδίαν, ἐξηγήσας εἰς αὐτὸν τὸν κίνδυνον οἰαςδήποτε ἀντιστάσεως.

Ἐν τούτοις ἡ Φακινέτα, παρακολουθουμένη πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἀναποδράστου Ζωζοῦ, εἶχεν ἐξέλθει τοῦ καταφυγίου της, ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῆς παρουσίας τῶν χωροφυλάκων. Ὁ Γριβὲ καὶ ἡ Ἰωσηφίνα ἐπέστρεψαν ἐπίσης, καὶ αὐτὸς δ' ὁ Ἰερώνυμος, ὅστις ἤρχισε νὰ πιστεύῃ ὅτι τινὰ τῶν ἐγκλημάτων του ἠγνόει ἢ δικαιοσύνη, ἀνεφάνη συντόμως. Ἀλλὰ Φακινέτα καὶ Ἡρακλῆς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἦνε ἀντιμέτωποι, χωρὶς ν' ἀναγεννηθῇ ἡ ἔρις.

Ὁρμολούμενος ἐκ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ ὑπαξιωματικὸς ὠμίλει μετὰ τοῦ Νοέλ, ὁ Ἰερώνυμος ἐπλησιάσεν εἰς αὐτόν, κρατῶν τὸν πλόν του:

— Μὲ συμπάθειο κύριε ἐνωμοτάρχα, εἶπε γλυκερῶς, κάμετέ μου τὴν καλωσύνην, σὰς παρακαλῶ πολὺ, νὰ διατάξετε αὐτὴν τὴν γυναῖκα—καὶ εἰδείκνυε τὴν Φακινέταν—νὰ μοῦ δώσῃ ἀμέσως πίσω τὸ ἀγόρι μου, πού μου τὸ ἐσούρωσε. Μὲ γνωρίζετε... καὶ τὸ γνωρίζετε ἀπαντηθήκαμεν καὶ ἄλλη φορά. Μποροῦσα νὰ τὸ πάρω μὲ τὴν βίαν· ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ ἐναντιωθῶ εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ἐγὼ τὴν χωροφυλακὴν

τὴν ἀγαπῶ καὶ τὴν σέβομαι, καὶ ἂν εἶχατε τὴν καλωσύνην...

— Ναί, ναί!... σὲ γνωρίζω, ἀπήντησεν ὁ ἐνωμοτάρχος, καθὼς καὶ τὸν μικρὸν αὐτόν, πού ἔκαμε τούμπαις καὶ περιπατοῦσε μὲ τὰ χέρια.. Γιατὶ Φακινέτα, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος εἰς τὴν παράφροναν, δὲν δίδεις τὸ παιδί εἰς τὸν πατέρα του;

Ἡ Φακινέτα, ἥτις περιεπάτει θριαμβευτικῶς ἀνέλαβε πάλιν θέσιν ἀμύνης, καὶ περιεπτύχθη τὸ παιδίον, ὡς ἐπραττε συνήθως ἐν ὄρα κινδύνου.

— Μὴν τὸν πιστεύεις, ἐνωμοτάρχη, ἐφώνησε· μὴ τὸν πιστεύεις αὐτόν τὸν ἀπατεῶνα, τὸν ἀγύρτην, τὴν κακὴ γλώσσα! Λέγει πῶς εἶνε παιδί του, καὶ ἔμπορῃ κανεὶς νὰ γελασθῇ ἀπὸ τὴν πρώτη ματιά.. Ἀλλὰ ἐγὼ νὰ σοῦ πῶ τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Εἶνε ὁ Ἰακωβός μου, πού πέθανε τώρα ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια, καὶ κατέβη πάλι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ διὰ τὸ χατῆρι μου.. Ἐγὼ τὸν ἀνεγνώρισαν ἀμέσως, καθὼς καὶ ὁ πατέρας του, πού εἶνε ἄνθρωπος σημαντικός.. Δὲν εἶνε φῶς φανερό; Τώρα θὰ μᾶς ξεφορτωθῇ, πιστεύω, αὐτὸς ὁ σαλιμπάγκος!

Παρὰ πάσας ὅμως αὐτὰς τὰς φαινεὰς ἐξηγήσεις, ὁ ἐνωμοτάρχος δὲν ἐφάνετο ἐντελῶς φωτισθεὶς. Ἄλλ' ἡ Φακινέτα ἐτυχεν ἐπιουρίας ἐκ τῶν παρισταμένων.

— Ὅσοι εἶδαν ἄλλοτε τὸ παιδί τῆς Φακινέτας, εἶπεν ἡ Ἰωσηφίνα, λέγουν πῶς τὸ ἀγόρι αὐτὸ μοιάζει πολὺ μὲ τὸν Ἰάκωβο.

— Καὶ ἔμπορῃ ὁ σχοινοβάτης νὰ τὸ ἔκλεψε τὸ παιδί. Ξεύρετε, κύριε ἐνωμοτάρχη, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε ὑποπτοί.

Ὁ Ἡρακλῆς ἀπέστρεψε στενοχωρημένος τὴν κεφαλὴν ἀλλ' εἶπε μετ' ἐπιπλάστου περιφρονησεως:

— Ἐννοεῖτε, κύριε ἐνωμοτάρχη, ὅτι εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα ἐγὼ ἀπάντησιν δὲν δίδω. Ἐπαναλαμβάνω μόνον, ὅτι αὐτὸς εἶνε ὁ Ζωζὸς μου, ὁ ἐξαρθρωμένος, τὸν ὅποιον ἀνέτρεφα διὰ τὴν καλλιτεχνίαν καὶ διὰ τὴν διασκέδασιν τοῦ ἀξιοτίμου κοινού.

— Εἶνε ὁ υἱὸς μου ὁ Ἰάκωβος! ἐφώνησεν ἡ Φακινέτα.

Ὁ ἀγαθὸς ἐνωμοτάρχος ἐφάνετο λίαν ἀμηχανῶν· μὴ ἔχων δὲ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομώντος, ὅπως κρινῆ μεταξὺ πατρὸς τοσοῦτον βεβαίου καὶ μητρὸς τοσοῦτον πεπεισμένης, ἀνέκραξεν ἀδημονῶν:

— Μὰ τὴν πίστιν μου δὲν καταλαμβάνω τίποτε.. Πηγαίνετε εἰς τὸν κύριον εἰρηνοδίκην, εἰς τὴν Βωθράϊ, ν' ἀποφασίσῃ.. Ἐχὼ ἄλλαις δουλειαίς.

Ἡ ἀρνησιδικία αὐτὴ ἀπήλπισε τὸν Ἡρακλῆ, προξένησε δὲ μεγίστην χαρὰν εἰς τὴν Φακινέταν. Ὁ Ἰερώνυμος, ὠρίμως σκεφθεὶς, οὐδεμίαν εἶχε διάθεσιν νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον δικα-

στοῦ ἐφ' οἴφθηποτε λόγῳ τὴν δυσαρρέσειάν του αὐτὴν ἢ Φακινέτα τὴν παρετήρησε.

— Τώρα ποῦ ἔχω ἐγὼ μαζὴ μου, ἀνέκραξε καγχάζουσα, τοὺς κυρίους χωροφύλακας, δοκίμασε, ἂν ἀγαπᾶς, νὰ μοῦ πάρης τὸ παιδί μου.

Φοβούμενὴ δὲ μὴ ὁ Ἰερώνυμος ὠφελήθῃ ἐξ εὐκαιρίας τινὸς καὶ μεταχειρισθῆ τὴν βίαν, διωλίσθησεν ἐπιδειξίως διὰ τῶν παρισταμένων καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ θησαυροῦ τῆς.

Κατὰ τὴν μικρὰν ταύτην σκητὴν ὁ λοχαγὸς Δεβάρ ἐφαίνετο περιφερόμενος ἀδιαφόρως μεταξὺ τῶν παρισταμένων καὶ ἀποτεινῶν λόγους τινὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ εἰς τὸν Λοβεδύ καὶ κατόπιν εἰς τὸν Νοέλ. Ὁ ἐνωμοτάρχης ὑπέλαβε γεγωνυῖα τῇ φωνῇ, ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς δύο ἀνταγωνιστάς.

— Ἐλάτε, κύριοι... ἀποσυρθήτε σᾶς παρακαλῶ, καὶ θὰ περιορισθῶμεν καὶ ἡμεῖς νὰ σᾶς παρακολουθήσωμεν μόνον ἀπὸ μακράν, διὰ νὰ βεβαιωθῶμεν ὅτι πηγαίνει καθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἄλλῃως δὲν θὰ μᾶς ξεφορτωθῆτε εὐκολα, σᾶς βεβαιώνω.

Ὁ Ἐκτωρ ἐκλείσσε τὸν ὄφθαλμόν, στραφεὶς πρὸς τὸν Νοέλ, καὶ εἶπε μετὰ φαινομένης ἐγκαρτερήσεως:

— Τί νὰ γείνη! ἀφοῦ δὲν ἔμπορῶ νὰ κάμω ἄλλῃως, ἐπιστρέφω εἰς τὸ Βλινύ.

— Κ' ἐγὼ, εἶπεν ὁ Νοέλ ἀνταποκρινόμενος ὁμοίως εἰς τὸ νεῦμα, ἐπιστρέφω εἰς Βωθραί.

— Αὐτὸ μ' ἄρκει.

Ἦτο μᾶσθησαν δὲ νὰ καταλίπωσι τὰ ἐρείπια, κ' ἐχωρίσθησαν πάλιν εἰς δύο ὁμίλους. Ὁ μὲν τοῦ Λοβεδύ ἐφρουρεῖτο ὑπὸ τῶν δύο χωροφύλακων τὸν δὲ τοῦ Νοέλ ἐμελλε νὰ συνοδεύσῃ ὁ ἐνωμοτάρχης καὶ εἰς χωροφύλαξ. Πρὶν ὅμως ἀποχωρισθῶσιν, ὁ Γριβέ, ὅστις ἔμενε τέως κατὰ μέρος, ἐπλησίασεν εἰς τὸν ὑπαξιωματικόν:

— Κύριοι, ἤρώτησε, θ' ἀφήσετε τὸν κύριον Λοβεδύ νὰ φύγῃ;

— Βέβαια.

— Ἐγὼ ἐναντιώνομαι, κύριε ἐνωμοτάρχα. Καταμηνύω τὸν κύριον Ἐκτορα Λοβεδύ... κυτᾶζτε πῶς μ' ἐκτύπησε μ' αὐτὸ τὸ μικρὸ ραβδί ποῦ κρατεῖ· κυτᾶζτε... εἶνε φρέσκο ἀκόμη...

Καὶ ἔδειξε τὰς δύο αἰμακτηρὰς πληγὰς, αἷτινες ἐχάρασσαν τὸ πρόσωπόν του.

Μετὰ λύπης ὅμως ἀναγράφομεν, ὅτι ἡ μορφή τοῦ χωροφύλακος δὲν ἐξέφρασε ζωηρὰν τινὰ συμπαθειαν

— Ὡ! εἶπε· καλὰ σοῦ ταῖς ἐκατάφερεν... Ἄλλὰ τί θέλεις νὰ κάμω;

— Τί θέλω νὰ κάμω; Νὰ συλλάβῃς τὸν Κ. Λοβεδύ καὶ νὰ τὸν πάγῃς φυλακῇ! Ἐπαναλαμβάνω, τὸν καταμηνύω... ὑπογράφω ὅτι εἶνε ἀνάγκη.. Εἶμαι δημόσιος ὑπάλληλος ἐγὼ, καὶ κτηματίας δὲν μὲ μεταχειρίζονται ἔτσι..

Πιάσε τον λοιπόν, καὶ γρήγορα.

Προσέθηκε δὲ σιγά καὶ ταχέως.

— Πρόσεχε, ἐνωμοτάρχη! θέλουν νὰ ξαναρχίσουν!

Ὁ ὑπαξιωματικὸς τῆς χωροφυλακῆς δὲν ὑπώπτευε τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Γριβέ ὑπὲρ τοῦ φίλου του. Οὐχ ἤττον ἀπήντησε σοβαρότερον·

— Δὲν ἔχω διαταγὴν δὲν ἔμπορῶ νὰ φυλακίσω κανένα χωρὶς ἐνταλμα, ἐκτὸς ἐπ' αὐτοφώρῳ... Ἄν δὲ ὁ Κ. Λοβεδύ ἀρνείται...

— Δὲν ἀρνούμαι διόλου! ἐφώνησεν ὁ Ἐκτωρ, καὶ εἶμαι μάλιστα ἔτοιμος νὰ ξαναρχίσω, ἂν τολμήσῃ νὰ μοῦ ἠμιλήσῃ ὅπως μοῦ ὠμίλησε.

— Τὸν ἀκούς; ὑπέλαβεν εὐθυμὸς ὁ Γριβέ. Ὅχι μόνον ἠμολογεῖ ἀλλὰ καὶ φοβερίζει.

— Ἄν πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν του, τότε βλέπομεν. Ἄλλῃως δὲν ἔχεις ἄλλο, παρὰ νὰ καταφύγῃς εἰς τὴν εἰσαγγελίαν.. Κύριοι, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ἐκτορα καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, εἰσθε ἐλεύθεροι νὰ ἀναχωρήσετε.

Ὁ Ἐκτωρ ἀπεχειρέτισε γελῶν σαρκαστικῶς καὶ ἀπεμακρύνθη μετὰ τῶν μαρτύρων του· παρηκολούθουν δὲ μακρόθεν οἱ δύο χωροφύλακες, ὅπως βεβαιωθῶσιν ὅτι ἐπέστρεφε πραγματικῶς εἰς τὸν πύργον τοῦ Βλινύ.

Ὁ ὀδοστάτης ἔμενε ἐνέθς, κατὰπληκτος, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ πῶς τοιοῦτον εἶχεν ἀποτελεσματικῶς ἢ καταμηνύσεις του.

— Καὶ τώρα λοιπόν, ἐφώνησεν ἐκρηγνύμενος τέλος, θὰ ταῖς κάμω ἐγὼ φυλακτὸ ταῖς ραβδικαῖς ποῦ ἔφαγα; Τὸν ἀφῆσαν νὰ φύγῃ κατευχαριστημένος, καὶ θαρροῦν πῶς εὐχαριστήθηκα κ' ἐγὼ; Ὅχι μὰ τὸν θεὸν καὶ μὰ τὸν διάβολον! Καὶ ἀφοῦ εἶνε ἔτσι, ἐγὼ τὸν ξεπληρώω μὲ τὸ χέρι μου, τὸν ψαλιδόκερῃ!

Κ' ἔδραμεν ἔξω τῶν ἐρειπίων.

— Πρόσεξε, ἀγαπητέ! ἐφώνησεν εἰς αὐτόν ὁ ἐνωμοτάρχης: θὰ ἦνε ἔγκλημα ἐπ' αὐτοφώρῳ, καὶ θὰ πᾶς ἐσὺ φυλακῇ!

— Μοῦ εἶνε ἀδιάφορον, ἀπήντησε ὁ Γριβέ χωρὶς νὰ ἐπιστραφῇ.

— Γριβέ! φίλε μου Γριβέ! ἐκράυγασε καὶ ὁ Νοέλ, συλλογίσου τί θὰ κάμῃς! Γύρισε ὀπίσω, σὲ παρακαλῶ.. Ἄκουσέ με!

Ἄλλ' ὁ ὀδοστάτης, εἶτε διότι δὲν ἤκουεν εἶτε διότι δὲν ἤσκει πλέον ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν ἢ φωνὴ τοῦ φίλου του, ἐξηκολούθησε τρέχων. Ὁ Νοέλ ἠθέλησε νὰ τὸν καταδιώξῃ, ἔν' ἀποπειραθῇ νὰ τὸν φέρῃ ὀπίσω, ἀλλ' ὁ ἐνωμοτάρχης ἀντέστη.

— Αὐτὸ εἶν' ἐναντίον εἰς τὰς συμφωνίας μας, κύριε Λετελιέ, εἶπε. Δὲν ἔμπορῶ νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ ὑπάγετε ἀπὸ τὸ ἴδιον μέρος μὲ τὸν Κ. Λοβεδύ. Ἐπειτα, μὴν ἔχετε ἀνησυχίαν. Ὁ φίλος

σας ὁ ὀδοστάτης εἶνε ἐξημμένος αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἀλλ' εἶνε πρακτικὸς καὶ θετικὸς ἄνθρωπος, καὶ δὲν θὰ κάμῃ ἀνοησίαν. Ἐκτὸς τούτου ὁ Κ. Λοβεδύ ἔχει τώρα καλὴν συνοδείαν, ἔμπορῃ δὲ καὶ μόνος του νὰ ὑπερασπισθῇ.

Δι' σκέψεις αὗται καθησύχασαν τὸν Νοέλ, καὶ ἡ προσοχὴ του ἐτράπη πρὸς ἄλλα συμφέροντα, ἅτινα ἐξηκολούθουν νὰ τὸν ἀπασχολῶσι, καίτοι ἦτο τοσοῦτον σοβαρὰ ἢ προσωπικὴ του θέσις.

— Τί ἔγεινεν ἡ Φακινέτα; ἠρώτησεν, ἡ τρελλὴ ἐκείνη, ἢ ὁποία ἦτον ἐδῶ πρὸ ὀλίγου μ' εἶνα παιδί;

— Ἡ Φακινέτα, ἀπήντησεν ὁ ἱατρὸς Βουλιέ, ἀνεχώρησε, κ' ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ, ἀγαπητέ μου Νοέλ, νὰ εἶχαμεν κάμει τὸ ἴδιον, διότι οἱ ἀσθενεῖς μου μὲ περιμένουν εἰς Βωθραί.

— Ναί, ἔφωγεν, ὑπέλαβεν ὁ ἐνωμοτάρχης, κ' ἔφυγε μαζὴ τῆς καὶ ὁ χονδρὸς ἐκείνος σχοινοβάτης, ὁ ὅποιος δὲν μοῦ ἤρεσε διόλου.. Φοβοῦμαι πῶς κἄτι θὰ συμβῆ πάλιν μεταξὺ των δι' ἐκείνο τὸ παληόπαιδο! Ἄλλ' ἐνόσω δὲν ζητοῦμαι, δὲν ἔχω ν' ἀναμιχθῶ! Εἰς τὴν ὄργην, ἀλήθεια! Εἶνε τώρα κάμποσαις ὤραις, ὄλο φωναὶ, καὶ φιλονεικίαι, καὶ μονομαχίαι, καὶ κτυπήματα καὶ ξυλισμάτα εἰς αὐτόν τὸν τόπον... καταντᾶ ἀνυπόφορον!

Καὶ ὁ χρηστὸς χωροφύλαξ ἐσπύγγισε τὸ μέτωπόν του.

— Πρὶν ὅμως ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πόλιν, κύριε ἐνωμοτάρχα, ὑπέλαβεν ὁ Νοέλ, θὰ σᾶς παρακαλέσω, καθὼς καὶ αὐτοὺς τοὺς κυρίους, νὰ προβῶμεν ὁμοῦ εἰς μερικὰς ἐρεῦνας, αἰ ὁποῖαι θὰ ἔχουν ἴσως μεγίστην σημασίαν.

Οἱ παριστάμενοι ἐθεώρησαν ἀλλήλους ἐκπληκτοί.

— Περὶ τίνος πρόκειται; ἠρώτησεν ὁ ὑπαξιωματικὸς.

— Ἐλάτ' ἐδῶ.

Καὶ ὁ Νοέλ κατηθύνθη πρὸς τὸ καταφύγιον, ὅθεν πρὸ μικροῦ ἐξῆλθεν ἡ Φακινέτα, ἤνοιξεν αὐτὸ ἀκόπως, καὶ εἰσῆλθε, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἄλλων.

(*Ἔπεται συνέχεια).

ΑΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Ἦλθεν ἡ καυστικὴ τοῦ θέρους ὥρα. Ἐν ᾧ πνιγρὸν καὶ βαρὺ θάλπος ἐκνευρίζει τὸ σῶμα, ἀσφυκτικῶντες δ' ὄνειροπολοῦμεν γαλανὴν θάλασσαν φλοισβίζουσαν καὶ δροσερὰν ποντιὰδα αὔρα, ἢ παχιανὴν σιανὴν πρασίνου φυλλώματος καὶ ρυάκιον κελαρῆζον διὰ τῆς χλόης, οἱ θεριστὰὶ ἐργάζονται ἀργαλέως ἐν τοῖς ἀγροῖς

ὑπὸ τὰς φλογεράς τοῦ ἡλίου ἀκτίνας, καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις, ἐν τῇ ἀσφυκτικῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῶν σχολείων. Εἶνε ἐποχὴ θερισμοῦ καὶ διὰ τοὺς πρώτους καὶ διὰ τοὺς δευτέρους. Ἡ γῆ καὶ αἱ κεφαλαὶ ἀποδίδουσι τὸ προϊὸν αὐτῶν. Πρὸς ἐπίτασιν τῆς ὁμοιότητος οἱ ἀγροὶ μετὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ δρεπάνου ὁμοιάζουσι πρὸς ξανθότριχας κεφαλάς κεκαρμένους ἐν χρῶ. Ἐτέρωθεν οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι, ἐν τοῖς πανηγυρικοῖς αὐτῶν λόγοις, προσωνομοῦσι τὰς ἐξετάσεις *πνευματικῶν ἀμητῶν* καὶ τὰς προόδους τῶν μαθητῶν αὐτῶν ἐν τῇ τεχνολογίᾳ καὶ τῇ ἱερᾷ ιστορίᾳ *διανοητικᾶ ἁλητά*.

* *

Ἀληθὴς θερισμὸς ποῖται προπαρασκευαί! Ἡ ἐργασία ὀλοκληροῦ τοῦ ἔτους ἀπολήγει εἰς τὰς ἐξετάσεις.

Ὁ γεωργὸς ἀροτριᾷ καὶ σπείρει, ἀποθέτων δὲ τὰς ἐλπίδας του εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, ἀρκεῖται ἐξετάζων τὸν ὀρίζοντα, φοβούμενος ἢ ἀνυπομόνως καρδοκῶν τὰ βροχοφόρα νέφη, καὶ παρὰ τὴν ἐστίαν του καθήμενος ὄνειρεῖται ὑψηλὰς θημωνίας χρυσῶν σταχυῶν. Προσδοκᾷ καὶ ἐλπίζει· ἀλλ' οὐδὲν δύναται νὰ πράξῃ· ὁ ἄρτος τῶν τέκνων του εἶνε παραδεδωμένος εἰς τὴν κανονικὴν ἀλλὰ καὶ ἀσυνείδητον καὶ τυφλὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως. Ὁ διδάσκαλος ὅμως ἐργάζεται ἐλευθέρως, ἀκαταπαύστως, κατὰ προδιαγεγραμμένον σχέδιον, ἀπ' ἀρχῆς μεχρι τέλους, διὰ τὸν ἰδικὸν του θερισμόν.

Μῆνας ὀλοκληροῦς παρασκευάζονται διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ διὰ τὰς ἐξετάσεις. Φθάνει τέλος ἡ ἐπίσημος ἡμέρα. Τὴν ἐξῆμνησαν οἱ ποιηταὶ τῶν σχολείων, τὴν ἐδόξεσαν οἱ μελοποιοί. Εἰς ἀποκαλεῖ αὐτὴν *φοβερὰν ἡμέραν*, εἰδὸς τι μικρᾶς τελευταίας κρίσεως, ἕτερος παρίστησι τοὺς μαθητὰς ἀναφωνοῦντας: «Ἄλαμπρὰ σήμερον ἡμέρα ἀνατέλλει δι' ἡμᾶς» καὶ ἐπειτα ὁμοιοκαταληξίᾳ εἰς τιμὰς· διότι αἱ ἐξετάσεις θεωροῦνται ἀγὼν, στάδιον δόξης, ἐν ᾧ ὁ ἀγωνιζόμενος δύναται νὰ κερδίσῃ στέφανον δάφνης, νὰ ἐπευφημηθῇ ὡς νικητῆς, νὰ φανῇ ἄξιός τῆς προγονικῆς εὐκλείας.

* *

Καὶ πῶς νὰ μὴ ἐξιδανικευθῶσιν αἱ ἐξετάσεις; Τὴν ὀρισμένην Κυριακὴν τοῦ Ἰουνίου, ἐν πόλεσι καὶ χωρίοις, τὸ σχολεῖον ξεσκονισμένον, σφογγαρισμένον, ἐστολισμένον, μὲ δάφνας καὶ μυρσίνας, καὶ τὰς εἰκόνας τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἀναμένει τὰς ἀρχάς, τὸν νομάρχην ἢ τὸν ἐπαρχον, τὸν ἐπίσκοπον ἢ τὸν πρωτόπαπκν, τοὺς γονεῖς τῶν μαθητῶν καὶ μεταβαί-

νοους πάντες και πάσαι με τὰ εορτάσιμα των ἐνδύματα, κάθηνται ἐν μεγαλπρεπείᾳ ἐπὶ τῶν καθεκλῶν, αἵτινες συνελήχθησαν ἐκ τινῶν αἰθουσῶν, ψάλλεται ἄσμα τι παμπάλαιον ἢ νέον, κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ διδασκάλου, ἐκφωνοῦνται ἐροίνως προαιώνιοι τινες κοινοτοπίαι περὶ τῆς ἀξίας τῶν γραμμάτων και τῆς ἐκπολιτιστικῆς δυνάμεως τῆς παιδείας και ἄρχεται ἡ ἐπίσημος τελετή.

Και ἀκούουσιν οἱ παρευρισκόμενοι δέκατον, εἰκοστὸν ἴσως ἔτος, εἰς πόσας ἡμέρας ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, και τί θὰ γείνη ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου ὅταν κοπῆ· και τὰ παιδιά με κυριακάτικην φωνὴν ἀπαντῶσιν ὅτε μὲν ζωηρὰ και μετὰ παιδικῆς χάριτος, ὅτε δὲ τεθορυβημένα ἐκ τοῦ βάρους τῶν ἐπ' αὐτῶν προσηλωμένων βλεμμάτων, προσπαθοῦντα νὰ συναγάγῃσι τὰς ἐκφυγούσας ἀναμνήσεις των· και ὁ διδάσκαλος μειδιᾷ αὐταρέσκως· και οἱ παριστάμενοι γονεῖς ἀκτινοβολοῦσιν ἐξ ἀγαλλιάσεως, μειδιῶσιν εὐδαιμόνως, ρίπτουσι βλέμματα ἀνεκκαλήτου στοργῆς ἐπὶ τῶν προσφιλῶν ὄντων, τὰ ὅποια ἐλίκνισαν τόσον μικρὰ ἐν τῇ ἀγκάλῃ των και τώρα κατήντησαν νὰ εἰξεύρουν τόσα πράγματα! Τί φιλήματα! τί χαρὰ! Οἱ γονεῖς λησμονοῦσι τὰς ἀταξίας τῶν υἱῶν και θυγατέρων των πρὸ τοῦ θριάμβου των, τὰ παιδιά λησμονοῦσι τὰ ἐπὶ τοῦ θρανίου καρδιοκτύπιά των. Πάντες ἀπέρχονται ὡς ἐξ εορτῆς σπανίας, τῆς ὁποίας θὰ διατηρῶσι τὴν θελκτικὴν ἀνάμνησιν μέχρι τοῦ προσεχοῦς Ἰουνίου, ὅπότεν ἄλλιν θέλει ἐπανακληθῆ.

**

Και διατί νὰ μὴ περιβληθῆ εορτάσιμον αἰγλην ἡ ἡμέρα ἐκείνη; Ὅλα εἶνε ἕκτακτα και πρωτοφανῆ ἀπὸ τῆς καθαρῆς τοῦ σχολείου μέχρι τῆς ἐλευσεως τοῦ κυρίου ἐπάρχου· αἱ δάφναι ἐκεῖναι και αἱ μυρσίαι, αἱ σημαῖαι ἐκεῖναι και αἱ εἰκόνες, και τὰ εορτάσιμα παραδὰ χρώματα τοῦ πλήθους μονοῦ φωνῆν ἀφιᾶσι ὅτι ἕκτακτόν τι συμβαίνει· αἱ δὲ μετὰ τὰς ἐξετάσεις ἐπερχόμεναι παύσεις καθιστῶσιν αὐτὰς οἰονεῖ ἐπίσημον σταθμόν, ὅπου περατοῦται τὸ σχολικὸν ἔτος. Ἄλλ' ἐξ ἀπλοῦ τέρματος τῶν ἐτησίων σπουδῶν μεταβάλλονται εἰς σκοπὸν αὐτῶν ἡ δὲ παιδείαις ἡμῶν κατήντησεν, ἐν πολλοῖς, νὰ μὴ ἔχη ἄλλον σκοπὸν ἢ τὴν ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν ἐπίδειξιν.

Ὡς δ' ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ πράγματα τοῦτο ἦτο ἀναπόφευκτον. Αἱ ἀμαθεῖς διδάσκαλοι, οἱ ἀγύρται διδάσκαλοι, ἀγωνίζονται νὰ ρίψωσι σκόνην τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κληθέντων· ἐκ τῆς κωμωδίας ἐκείνης τῶν ἐρωταποκρίσεων μεταξύ διδασκάλου και μαθητῶν ἐξαρτᾶται ἡ ὑπόληψις, ἡ θέσις, ὁ ἄρτος,

τὸ μέλλον τῶν πρώτων, και πῶς νὰ μὴ φροντίζωσι περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς κωμωδίας ταύτης;

Ἄλλὰ και οἱ εὐσυνείδητοι διδάσκαλοι, οἱ βδελυσσόμενοι τὴν ἀπάτην, ὡς βδελύσσονται οἱ ἔντιμοι ἄνδρες τὸ ψευδὲς χρῶμα ἐπὶ τοῦ μύστακος αὐτῶν και αἱ ἔντιμοι γυναῖκες τὰ ψευδῆ στήθη, εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ παρασύρῶνται ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῆς ἐποχῆς. Οὐδεμία ἀρχή, οὐδεμία ἐπιτροπή, οὐδεὶς γονεὺς ἐπεσκέφθη αὐτοὺς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος, κατὰ τὰς κοπιώδεις ἡμέρας τῆς ἐργασίας. Οὐδεὶς ἦλθε ν' ἀκούσῃ τί διδάσκουσι, πῶς τὸ διδάσκουσι. Πάντες δ' ἔρχονται ἐπισήμως τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅπότε συνήθως γίνεται ἐσπευσμένος τις και ἄτακτος ἔλεγχος τῶν δεδιδαγμένων, ὅπότε ἡ συστολή τοῦ διδασκάλου ἢ τοῦ μαθητοῦ ἡ δειλία, πρὸ τοῦ τόσοσιν συνηγμένου πλήθους, ἀποδεικνύουσιν αὐτοὺς πολλὰκις ἥττονας ἑαυτῶν, ἔρχονται νὰ μορφώσωσι συνοπτικῶς γνώμην περὶ τῆς ἀξίας, τῆς φιλοπονίας, τῆς μεθόδου τῶν διδασκόντων.

Θὰ ἦσαν ἄντικρυς ἡλίθιοι οὗτοι ἂν ἐν τῇ ἐκπαιδευτικῇ ἡμῶν ταύτῃ Ἀπόκρῳ δὲν μεταμφιένουντο ὁμοίως ἐπὶ τὸ ἐπιδεικτικώτερον. Ὅμοιάζουσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκεῖνας, αἵτινες και περ μὴ θέλουσαι νὰ μολύνωσι τὰ χεῖλη αὐτῶν διὰ ψεύδους, ἀναγκάζονται ν' ἀποκρύπτωσιν ἔτη τινὰ τῆς ζωῆς των, διότι ἐκ τῆς σχηματισθείσης πεποιθήσεως ὅτι πάντα τὰ θήλα κάμνουσι τόσον τοῖς εἰκόσιν ἕκπτωσιν ἐπὶ τῆς ἡλικίας των, αὐταὶ ἂν ὠμολόγουν τ' ἀληθῆ των ἔτη γινόμενης νοερώς τῆς προσθήκης ὑπὸ τῶν ἀκούοντων, θὰ παρίσταντο πέντε ἢ και πλείονα ἔτη μεγαλειότερα. Αἱ ἀρχαί, οἱ γονεῖς, οἱ κηδεμόνες, ἐνοοῦσι νὰ ἐπισκέπτωνται ἐπισήμως τὸ σχολεῖον, και οἱ διδάσκαλοι τοὺς ὑποδέχονται ἐπισήμως. Καί, ὡς διακοσμοῦσι τὸ σχολεῖον, διακοσμοῦσι και τὰ ζωντανὰ ἐπιπλά των· σιλοβοῦσι σκυριῶντας τινὰς τῆς γραμματικῆς κανόνας, ἐκκονίζουσι ὀλίγα προβλήματα, διευθετοῦσι πόλεις τινὰς εὐρωπαϊκάς, ρίπτουσι βλέμμα εὐαρεσκείας ἐπὶ τοῦ συνόλου και ἀναμένουσι τὰς ἐπισκέψεις τρίβοντες τὰς χεῖράς των. Τὸ κακὸν δεινοῦται ὁ σημεῖον· ὁ εορταστικὸς και ἐπιδεικτικὸς χαρακτήρ ἀπερρόφησε σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν τὸ πνεῦμα τῶν ἐξετάσεων. Ἐσχάτως εἶδομεν τὸ ἐξῆς παράδοξον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Ἑλλάδος. Μέχρι μεσημβρίας ἐγένοντο ἐξετάσεις εἰς τὰ κατακαυμένα μαθήματα, μετὰ μεσημβρίαν δὲ παραστάσεις ἑλληνικῶν, γαλλικῶν, ἀγγλικῶν κωμωδιῶν, ἐνώπιον πολυκρίθμου κεκλημένου πλήθους. Ἦτο conservatoire τὸ σχολεῖον ἐκεῖνο· ἦσαν κἂν ἡμέραι Ἀπόκρῳ· ἦσαν ἐξετάσεις ἀπαγγελίας αἱ παραστάσεις ἐκεῖναι; ὄχι· ἐγένοντο ἀπλῶς πρὸς τέρψιν

τοῦ κοινοῦ, διὰ ν' ἀπέλθωσιν ἠχαριστημένοι οἱ γονεῖς· ἀλλὰ πόσον χρόνον ἐδαπάνησαν πρὸς ἄσκησιν αἱ μαθήτριαί, χρόνον πολὺτιμον, χρόνον κλαπέντα ἀπὸ τῶν μαθημάτων, και δὴ τὰς παραμονὰς τῶν ἐξετάσεων; πλὴν τούτου αἱ συχναὶ ἐν κωμικῷ ἀμφισμῷ πρὸ τοῦ πλήθους ἐμφανίσεις, ἡ θαρραλέα ἐκστόμισις φράσεων ἀστείων και τολμηρῶν, ἡ παρῶδησις κ' ἐπὶ τὸ γελοιότερον ἀπομίμησις κοινωνικῶν τινῶν ἐλαττωμάτων δὲν ἀφαιροῦσι τὸ παρῆθενικὸν ἐκεῖνο θέλητρον τῆς αἰδοῦς, δὲν διαρρηγνύουσι τὸ τόσοσιν ἀραχοῦφες ἐκεῖνο τῶν νεανίδων κόσμημα;

Ἄλλ' ἀδιάφορον. Ἡ ἐπίδειξις δὲν πρέπει νὰ λείψῃ. Γίνεται νὰ περατωθῶσι ψυχρῶς και ἀηδῶς αἱ ἐξετάσεις; Μήπως ἀπὸ τῶν χαρισμάτων ψελλισμῶν τῶν νηπιῶν μέχρι τῆς μουσικῆς ἐκτελέσεως μέλους τινὸς τοῦ Σοπὲν ὑπὸ ἀβρῶν δεσποινίδων τὰ πάντα δὲν ἔχουσι χαρακτῆρα θεαματικόν;

**

Ἄλλὰ τίς ἀποτίνει τὰς δαπάνας τῶν θεαμάτων τούτων;

Τὰς δαπάνας ταύτας, αἵτινες εἶνε φεῦ! ἀνυπολόγιστοι, ἀποτίνουσι τὰ δυστυχῆ παιδάρια, οἱ ἀφελεῖς ὑποκριταὶ τῆς κωμωδίας, ἀποτίνουσι οἱ γονεῖς, οἵτινες, οἱ ταλαίπωροι, ἀπέρχονται καταμαγευμένοι ἐκ τῶν προόδων τοῦ τέκνου των, πεπεισμένοι ὅτι ἐπλούτισαν τὸ ἔθνος των μὲ μίαν μεγαλοφυῖαν—ὦ! πόσαι μεγαλοφυῖαι ἀπέμειναν ἐπὶ τῶν μαθητικῶν θρανίων!—ἀποτίνει ἡ τάλαινα κοινωμία ἢν κατεπλημύρησεν ἡ ἡμιμάθεια και ἐπιπολαιότης, και ἡ μανία τοῦ «πρὸς τὸ θεαθῆναι.»

**

Ὑπολογίσατε και κρίνατε.

Τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα ἀριθμεῖ, ὡς γνωστὸν, τὰς περισσοτέρας εορτάς· προσθέσατε εἰς ταύτας τὰς Κυριακάς, τὰς διακοπὰς τῶν Χριστουγέννων, και τοῦ Πάσχα και τὰς τριμήνους σχεδὸν παύσεις τοῦ θέρους, και θέλετε εὖρη ὅτι ἐργάσιμοι ἡμέραι ὑπολείπονται μόνον ἐξ ἡμῶν· ἀλλὰ και οὗτοι οὐχὶ συνεχεῖς, ἄνευ διαλειμμάτων, ὅπως ἢ κἂν δυνατὸν νὰ γείνη σύντονος και ἐνδελεχῆς ἐργασία· αἱ εορταὶ ἀνοίγονται ὡς λάκκοι και τὰ μαθήματα ὁμοιάζουσι πρὸς κάρρον ὑπὸ φοβερῶν ἀνατιναγμῶν συγκλονούμενον.

Πάντες οἱ διανοητικῶς ἐργαζόμενοι γινώσκουσι ἐκ πείρας πόσον ἐξ ὀλιγοχρονίου διακοπῆς τῆς ἐργασίας ἐκτροχιάζεται τὸ πνεῦμα. Τοῦτο γινώσκουσι και οἱ ἐργάται, οἵτινες τὴν ἐπαύριον τῶν Κυριακῶν και τῶν εορτῶν νωθροὶ και βαρεῖς κινουῦσιν ἐπὶ τὸ ἔργον, ἀπολέ-

σαντες τὴν δραστηριότητα ἢν συνεκράτει ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν και τοῖς βραχίουσιν ἢ συνήθειαι.

Πόσας τοιαύτας ἐκνευριστικὰς ἐπαύριον ἀργίας ἀριθμεῖ ὁ μαθητῆς! Διὰ σπασμωδικῆς λοιπὸν ἐργασίας, φθάνομεν τέλος εἰς τὸν Ἀπρίλιον. Ἀπὸ τοῦ μηνὸς τούτου ἄρχεται ὑποφώσκουσα εἰς τὸν σχολικὸν ὀρίζοντα ἡ μεγάλη και λαμπροφόρος ἡμέρα τῶν ἐξετάσεων.

Ἀρχονται τότε αἱ περιώνυμοι ἐπαναλήψεις· ἀρκεῖ πλέον ὅσον ἐσταδιοδρόμησαν οἱ μαθηταί. Μεταβολή! στρέφουσι πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὸν διανυθέντα δρόμον. Ἄλλὰ δὲν εἶνε ἐπαρκῆ ὅσα ἔμαθον ἀδιάφορον· πρέπει ν' ἀναμασθήσωσι τὰ δεδιδαγμένα, ὡς τὰ μηρυκαστικά τὴν καταποθεῖσαν τροφήν, διὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ δὲ κατεσπευσμένη αὕτη ἐργασία, ἡ καταναγκαστικὴ αὕτη ἐπαύξεισι τῶν τακτικῶν ὠρῶν τῆς μελέτης συμπίπτει οὐχὶ πρὸς τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς καυστικούς ὑπὸ τὸ μεσημβρινὸν ἡμῶν κλίμα μῆνας, ὅτε οὐχὶ πρόσθετός τις ἀλλ' ἡ συνήθης ἀσχολία καθίσταται ἐπίπονος και βαρεῖα. Ἄλλὰ διὰ τοῦτο και αἱ χλωρωτικαὶ μορφαὶ τῶν ἐξεταζομένων, και τὰ ἐσθεσμένα βλέμματά των, και τὰ ἐξέχοντα μῆλα τῶν λιποσάρκων μορφῶν των...

**

Πρὸς τί δὲ ἡ τηλικαύτη τῶν ἐξετάσεων πομπή;

Ἀφ' οὗ εορτάζομεν μετὰ τόσης ἐπισημότητος τὴν ἡμέραν τῆς λογοδοσίας τῶν γραμμάτων, φροντίζομεν ἄρα γε, διὰ νὰ ὦμεν συνεπεῖς τοῦλάχιστον, ἀληθῶς περὶ τῶν γραμμάτων τούτων;

Ὡ! πάσαι ἐκεῖναι αἱ εορταὶ και πανηγύρεις, οἱ λόγοι, και τὰ ἄσματα ἐγείναν και γίνονται διὰ νὰ μείνωμεν ἡμιμαθεῖς, και ἀπαιδαγώγητοι, και ἀμόρφωτοι τὸ ἦθος και τὴν καρδίαν· διὰ νὰ ἔχωμεν φοιτητὰς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου ἀνορθογραφοῦντας και ραβδομαχοῦντας, διὰ νὰ ἔχωμεν διπλωματούχους πλαγγόνες μεμιλωμένας με ὀλίγα γαλλικά, τόσα ὥστε νὰ μὴ καταδέχωνται νὰ ὁμιλοῦν τὴν γλῶσσάν μας, και με ὀλίγον κλειδοκύμβαλον, τόσον ὥστε νὰ παρενοχλῶσι τὴν γειτονεῖαν, και ἐντελῶς ἀπικρασκεύουσιν πρὸς τὸν ὕψιστον ἐν τῇ κοινωμίᾳ προσρισμὸν τῆς γυναικός, διὰ νὰ ἔχωμεν λαὸν ἀγράμματον, λαὸν ἀπολίτιστον! Τί εορτάζομεν λοιπὸν ἀπὸ τῶσιν δεκαετηρίδων; Τί πανηγυρίζομεν λοιπὸν ἕκαστον ἔτος;

**

Πολύ, παρὰ πολὺ, στοιχίζει ἡ πολυτέλεια αὕτη τῶν ἐξετάσεων. Ὁ πολὺτιμος χρόνος δαπανᾶται κατὰ τὸ πλεῖστον—τί ὠφελοῦσιν αἱ

σπάνια εξαίρεσεις;—ούχι πρὸς ἀληθῆ παιδείου-
σιν ἢ μόρφωσιν, οὐχι πρὸς συστηματικὴν δια-
παιδαγωγίαν τῶν ἑλληνοπαίδων, οἷον τὸ ἔθνος
ἀξιοὶ παρὰ τῶν σχολείων, ἀλλὰ διὰ κατεσκευ-
σμένην τινὰ ἐξόφλησιν τῶν μαθητικῶν λογαρια-
σμῶν τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων, καὶ προβίβα-
σιν εἰς ἀνωτέραν τάξιν, ἢ διὰ νὰ ἐμφανισθῶσι
τὰ παιδάκια καὶ ἐπιδείξωσι γνώσεις ἃς δὲν ἔ-
χουσι, καὶ μὲ στόμφον, μὲ φωνὴν ψευδῆ, μὲ χει-
ρονομίας ψευδεῖς, ἀπαγγέλωσι κακόζηλόν τι
ποίημα. Διὰ ταῦτα γίνονται αἱ ἐξετάσεις, ἢ
καὶ διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν ἐπαύριον ἐν ταῖς ἐφημε-
ρίαις: «Ὁ εὐφρόντατος μικρὸς Α δὲπέρεψεν εἰς τὰ
μαθήματα καὶ ἐδέχθη τὰ ἐνθουσιώδη συγχα-
ρητήρια πάντων τῶν παρισταμένων.—Ἡ χαρι-
εστάτη δεσποινὶς Β ἐκίνησε τὸν θαυμασμόν τοῦ
ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου διὰ τὸ μοναδικὸν πνευ-
μά της—ὁ μικρὸς Γ ἐθριάμβευσε· τί παιδί,
θεέ μου, τί παιδί!—Ἄλλ' ἡ μικροῦλα Δ μὲ
τὰ μεγάλα γλαρὰ μάτια της καὶ τὴν ξανθὴν
κόμην της; αὐτὴ πλέον ἐτρέλλανε τὸν κόσμον
μὲ τὰς ἀπαντήσεις της!»

Βεβαίως εἶνε ἄξιοι εὐγνωμοσύνης οἱ κύριοι
οὔτοι καὶ αἱ κυρίαι διότι εἶχον τὴν καλωσύνην
νὰ μελετήσωσι τὰ μαθήματά των!...Τίς δὲ συλλο-
γίζεται ἂν στρεβλοῦται ἐκ τρυφερὰς ῥίζης ὁ χα-
ρακτήρ τῶν παιδίων τούτων, ἂν ἐγκεντρίζεται
εἰς τὰς φλέβας των ὁ ἴος τῆς ματαιοδοξίας, ἢ
τῆς βελόμας μανίας;

Καὶ τὸ συμπέρασμα;
Ἴδου αὐτό:

Εἶνε ζήτημα οὐ μόνον ἐκπαιδευτικόν, ἀλλὰ
ζήτημα βαθέως κοινωνικόν, ζήτημα ἐξόχως ἐ-
θνικόν ἢ ἀφαιρηθὴ ἀπὸ τῶν ἐξετάσεων ὁ ἐπι-
δεικτικὸς αὐτῶν ἀμφοισμός. Νὰ διατηρήσωσιν
αἱ ἐξετάσεις αὐστηρὸν χαρακτήρα ἐλέγχου, καὶ
οὐχι παιγιώδη καὶ ἐορταστικόν, νὰ λάβωσι
τύπον σοβαρὰς εὐθύνης ἀφ' οὗ πρόκειται περὶ αὐ-
τῆς τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἔθνους. Οἱ γονεῖς, οἱ ἐνδια-
φερόμενοι περὶ τῶν προσδῶν τῶν τέκνων των,
ἃς ἀφιερῶσι μίαν ἢ δύο ὥρας τὸν μῆνα εἰς ἐπί-
σκεψιν τοῦ σχολείου καὶ ἃς μὴ περιμένωσι τὴν ἡ-
μέραν τῶν ἐξετάσεων διὰ νὰ ἴδωσι τί ἔμαθεν ὁ
υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ των, καὶ ἀναγκάζουσιν οὕτω
τούς διδασκάλους νὰ τοὺς φανακίζωσιν οἱ βαθμοὶ
τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων, οὔτινες ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ εἰσὶν ἀπατηλὰ συμπτώσεως ἀποτελέ-
σματα ἃς μὴ ἔχωσιν οὐδεμίαν σημασίαν ἐπὶ
τοῦ προβιβάσμου τῶν μαθητῶν. Ἀνατιθεμένης
δὲ τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων εἰς εἰδικούς
ὑπαλλήλους τοῦ Κράτους, οἱ ἐπιθεωρηταὶ συ-
χνῶς καὶ ἀπροσοκῆτως ἃς ἐμφανίζωνται εἰς
τὰ σχολεῖα ὅπως καταλαμβάνωσι λειτουργού-
σαν τὴν σχολικὴν μηχανὴν, καὶ ἐξακριβώσιν

ἂν σκοπίμως κινῆται ἢ πλήττη μόνον τὸ κενόν
ὡς ἀνεμόμυλος οὐδὲν ἀλέθων.

Αἱ ἐξετάσεις ἃς γίνωσιν ἀληθεῖς ἐξετάσεις;
ἀρκεῖ ὅσον ἐξεφυλλίσθησαν, ἀρκεῖ ὅσον ἐγένοντο
θέαμα.

A. Π. Κ.

ΚΗΠΟΥΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΝ ΔΡΕΣΔΗ.

7—15 Μαΐου 1887

[Σημειώσεις φιλανθοῦς]

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ἐν ὑελοσκεπῇ θερμοκηπίῳ φυλάττονται
σπάνια φυτὰ θερμῶν κλιμάτων. Ἡ ἐντὸς τοῦ
διαμερίσματος τοῦτου ἀτμόσφαιρα, ἀτμώδης
καὶ θερμὴ, διότι ἄσβεστον καίει πῦρ ἐντὸς, ὁ-
μοιάζει λουτρῶνα καὶ ὁ θεατῆς πνίγεται ἐκεῖ
καὶ περιρρέεται ὑπὸ ἰδρωτός.

Μεταξὺ τῶν περικαλλῶν διὰ τὰ φύλλα αὐ-
τῶν ἐξέχουσι τὰ Ἱερογλυφικά, καλούμενα οὕτω,
διότι ἐπὶ τῶν μακρῶν σπαθοειδῶν φύλλων φέ-
ρουσιν ἄπειρα σημεῖα καταλογάδην ἐντετυ-
πωμένα καὶ ἀληθῶς παρεμφερῆ πρὸς ἱερογλυ-
φικὰς ἐπιγραφάς. Πάνδαροι, Δατάριαι, Ἱμα-
τόφυλλα, Κλειάρθαι, Ἰνδικαὶ Ἀμαρύλλιδες,
Ὀδοιπόλωσα τῆς Κολομβίας, βρῖθουσιν ἐκεῖ.

Ἰδιαιτέρως ἄξιοι θαυμασμοῦ εἶνε οἱ Ἀνοι-
κτόχειλοι, καλλιτεχνικώτατα μικρὰ φυτὰ ὧν
τὰ φύλλα ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τῆς Κυκλαμῖας,
ἀλλ' εἶνε πολὺ λεπτότερον ὑπὸ τῆς φύσεως ἐ-
ξεργασμένα καὶ ποικιλώτατα· δέκα ἕως δώ-
δεκα εἰδῶν. Δὲν πιστεύει τις παρατηρῶν ταῦτα
ὅτι εἶνε φυσικά· αἱ ἐπὶ τοῦ κυματοειδοῦς στιλ-
ποῦ πρασίνοιο διαγεγραμμένα πολύπλοκοι ἴνες
μόνον διὰ μεταξίνης πολυχρώμου κλωστής ἤτο
δυνατὸν νὰ κεντηθῶσιν ἐπὶ σπρικῶν ἢ ἐπικρόκου.

Ἐντὸς μικροτέρου διαχωρίσματος ἐκτίθενται
οἱ Κάκτοι. Ἴσως ἀπεχώρισαν τὰ ἀκανθωτὰ
ταῦτα τέρατα, ἵνα μὴ κακοποιήσωσιν ἐκ ζη-
λοτυπίας τὰ ἄλλα περικαλλῆ φυτὰ. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ
αἰσθάνομαι ἀποτροπικῶν πρὸς τὰ κακόσχημα
ταῦτα βλαστήματα, ἅτινα εἶνε ὁ τι ὁ ἀκανθό-
χοιρος ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν χερσαίων ζῶων καὶ
ὁ ἔχθινος μεταξὺ τῶν θαλασσιῶν. Ἄλλ' ἡ βα-
σιλίς ἐν μέσῳ ὄλων τῶν ἐν τῷ θερμοκηπίῳ φυτῶν
βεβαίως εἶνε Βιγόνιά τις ἢ καλουμένη Μαργα-
ρίτης τῆς Βραζιλίας, ἐπιδεικνύουσα μετὰ δι-
καίας ὑπερηφανίας τὰ καρδιόσχημα φύλλα τῆς
χρυσοποικιλίας καὶ ἀργυροπάρουφα.

Παρατρέχω τὰς ἐντὸς ἄλλων διαμερισμάτων

Ἄκαλας καὶ τὰ Ροδόδενδρα· οὐδὲ πολλῆς
προσοχῆς ἄξιοι εἶνε αἱ συλλογαὶ τῶν Καμε-
λιῶν. Ἄλλως ὁμολογῶ ὅτι οὐδόλως συμπαθῶ
τὰ οἰοῖν μαρμαρωμένα ταῦτα ἄνθη, ἐμβλήμα-
τα τῆς ἐπιδεικτικῆς, ἀλλ' ἀχάριτος καὶ μωρῶς
καλλονῆς.

Αἱ ἐρυθροπράσιναι Δράκαιραι τακνοῦσι τὰ
μακρὰ των φύλλα ἀπειλητικά· καὶ εἶνε τόσον
πολλαί, ὅσαι εἰς τὰ δημόδη παραμύθια.

Μικραὶ Ἐρεΐκαι, ἐν αἷς καὶ λευκανθεῖς, πυ-
κνοῦνται εἰς μικροσκοπικὸν δάσος, Ἀρθούρια
ἐρυθρανθῆ περιλείσουσι τὰς ἀπὸ τῶν ἀνθέων
των προβαλλούσας οὐράς ὡς οὐράς χοιριδίων,
Καλεὶς ψυχοειδῆς προβάλλει φύλλα μετὰ το-
σαύτης λαμπρότητος ἐξωγραφημένα, ὡς νὰ τῷ ἐ-
δώρησαν οἱ πολυχρωμότατοι τοῦ ἔαρος ψυχαὶ
τὰς πτέρυγας των ἵνα στολισθῇ. Καὶ ἀπὸ τῆς
πέραν ἄκρας, ὡς πᾶσα ἀληθινὴ καλλονὴ καὶ
χάρις, ἀγγέλλουσι διὰ τῆς εὐώδους ἀναπνοῆς
τὴν παρουσίαν των αἱ ἡδυπαθεῖς τῆς Ἰταλίας
κόραι, αἱ ἀβραὶ καὶ δροσεραὶ Γαρδένιαι. Τὰ
ἀρώματα, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, εἶνε ἐξεργετικά τῆς
ἀναμνήσεως· ἐκ τοῦ ἀρώματος τῶν ἀλαβα-
στρίνων Γαρδενιῶν ἢ ἀνάμνησις τῆς Ἰταλίας
διήλθεν ὡς μετέωρον πρὸ τοῦ λογισμοῦ μου·
αἱ περικαλλεῖς τῆς Βολωνίας δέσποναι, τὰ
βενετικά κωδωνοστάσια, αἱ κραυγαὶ τῶν γον-
δολιέρων...

Τὰ Γλυξίρια εἶνε εὖμορφα διὰ τὰ χρώματα
τὰ τόσῳ ζωντανά, ἀλλὰ χάσκουσιν ὡς στόματα
ἡλιθίων. Τὰ Κινεράρια ὁμοιάζουσι τόσον πρὸς
τὰ ἥδη ἐν συρμῷ μικρὰ κεντημένα βινόμακτρα
τῶν κυριῶν, ὥστε πολλῶν δύνανται νὰ ληφθῶσι
καὶ ὡς ὑποδείγματα γλωσσίδων τὰ ἐρυθροπάρου-
φα καὶ κυανοπάρουφα πέταλα. Τὰ δὲ Καίτισο-
λάρια μετὰ μαγικά των κιτρινοστιχὰ χρώμα-
τα καὶ τὸ παραδόξον κοχλιοειδῆ σχῆμα
νομίζει τις ὅτι εἶνε μικροὶ κόσμουβιοι ἐκ δέρμα-
τος ὄφεων καὶ ἄλλων ἑρπετῶν!

Θαυμαστὴ εἶνε ἡ ἐκ Λονδίνου συλλογὴ ὄρ-
χεοειδῶν κατέχουσα ὀλόκληρον πλευρὰν περι-
πέρου καὶ διεσκευασμένη μετ' ἰδιαζούσης βρε-
τανικῆς τελειότητος.

Μεταξὺ τῶν σπανίων φυτῶν ἐκτίθενται ἐντὸς
γαστρῶν καὶ νάννοι τινὲς ἠνθισμένοι λεμονεαὶ.
Παρ' ἡμῶν θὰ ἔθεωροῦντο ἄξιοι τοῦ σαρώθρου τοῦ
δοκαιοκαριστοῦ, ἐνταῦθα ἐκρίθησαν ἄξια ἀργυ-
ροῦ βραδείου. Καθ' ἣν στιγμὴν παρερχόμενος
προσέβλεπον μετ' οἴκτου τὰ πενιχρὰ δενδρῦλ-
λια, χαριεστάτην Τευτονίαν ὑφ' ὄλως ἀντιθέτου
αἰσθημάτος ὠθυμένην ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν ἵν'
ἀναπνεύσῃ τὸ γλίσχρον αὐτῶν ἄρωμα.

— Σὰς ἀρέσουν τὰνθη τῆς λεμονιάς; ἡρώ-
τησα.

— Ὡ, πολὺ! ἀπάντησεν ἐκείνη μετὰ τῆς
συνήθους γερμανικῆς ἀφειλείας.

Τοῦτο μ' ἐθράσυνε:

— Ἥθέλατε νὰ φορέσετε στέφανον ἀπὸ τέ-
τοια ἄνθη;

Μὲ προσέβλεψε μὴ ἐννοήσασα εὐθύς, ἀλλ' ἐκ
τοῦ μειδιάματος μου μαντεύσασα τὸν ὑπαινιγ-
μόν, ἠρθούρισε καὶ ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν λα-
θραίως γελῶσα. Τί ἐσήμαινε τοῦτο; Ναι ἢ
ὄχι!...

Τὸ τμήμα τῆς Ἀνοδοτικῆς καταλαμβάνει
ἴδιον κομψὸν περίπτερον. Ἐκεῖ στέφανοι πολυ-
πληθεῖς ἐκ φύλλων ἢ ἀνθῶν, καὶ παντοειδῆ
ἀνθοπέλεκτα ἢ ἀνθοστόλιστα σχήματα: πλοῖα,
ἀλεξίβροχα, πλαίσια καθρεπτῶν ἐκ μισωτι-
δων, κόσμουβιοι, ψιττακὸς οὐ τὰ πτερὰ εἶνε τό-
σα πέταλα ποικίλων ἀνθῶν, μεγάλοι ἀνθοπέλε-
κτοι τάπητες, ἀμαξιαὶ ἀνθοπληθεῖς ὑπὸ περι-
στερῶν ἐλαυνόμεναι, φύλλα ἀγρίων δένδρων
μετὰ τέχνης καὶ χάριτος πεπλεγμένα, βελού-
δινα προσκεφάλαια κεντημένα διὰ δρεπτῶν
ἀνθῶν, ἐνώτια, περιδέραια, φέλλια λεπτοουργη-
μένα ἐκ λεπτεπιλέπτων κλαδίσκων, φύλλων
καὶ ἀνθῶν, ὅτι τέλος δύναται νὰ ἐπινοήσῃ ὁ
ἀνθρώπινος νοῦς ἐκ φυτῶν κατασκευασμένον. Τὸ
κρῶνον εἶνε ὅτι ταυτοῦτα προωρισμένα ἐπ' ὁ-
λίγον μόνον νὰ θάλωσι μόλις τὴν πρώτην ἡμέ-
ραν καὶ τὴν δευτέραν ἦσαν ἀξιοθέατα, κατό-
πιν δ' ἐμαράνθησαν καὶ περὶ τὸ τέλος τῆς ἐκθέ-
σεως κατήντησαν χορταρικά διὰ τὸ μαγειρεῖον.
Προκειμένου περὶ ἀνοδοτικῆς τέχνης σημειω-
τέον ὅτι ἐκ τῶν πόλεων ὑπερέχουσιν ἡ Βιέννη
καὶ ἡ Δεϊψία, ὑπολείπεται δὲ τὸ Βερολίνον καὶ
ἡ Δρέσδη. Παρ' ἡμῶν ἡ τέχνη τοῦ συμπλέκειν
φιλοκάλως ἄνθη καὶ φύλλα διατελεῖ εἰς νη-
πιώδη ἀληθῶς κατάστασιν· αἱ ἀθηναῖκαὶ ἀν-
θοδέσματι αἱ ἐπὶ πασσάλων πωλούμεναι ὁμοιά-
ζουσι μᾶλλον ψήκτρας καὶ σάρωθρα—καὶ ὅμως
ἔχομεν τόσα ὠραία ἄνθη!

Ἀσφυκτιῶν ἐκ τοῦ πετυκνωμένου ἀρώματος,
ὅπερ ἀνέπνευσα ὑπὸ τὰ σιγνώματα διαγκωνι-
ζόμενος ἐκεῖ μέσῳ πυκνοῦ πλήθους, διψῶ ἀνοι-
κτὸν ἀέρα καὶ προτιμῶ νὰ περιεργασθῶ τὰ ἐν
ὑπαίθρῳ ἐκθέματα τῆς κηπουρικῆς βιομηχανίας
πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὰ ὑπολειπόμενα πέντε ἢ ἕξ
περίπτερα.

Καὶ πρῶτον λίμνη μικρὰ μετὰ πίδακος κα-
τεσκευάσθη ἐν τῷ κέντρῳ ὅπως λειτουργοῦσιν
ἐν αὐτῇ ὑδραυλικά μηχανήματα, ἐν δὲ τῇ
λίμνῃ φαίνονται ἐπιπλέουσιν καὶ νῆσαι καὶ
χῆνες τεχνηταὶ ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμου. Τὰ ὕ-
δατα τῆς λίμνης φέρονται δι' αὐλάκων πρὸς
διαφόρους διευθύνσεις, καὶ αἱ αὐλάκες αὐταὶ

ζεύγνυνται δια παντοειδῶν μικρῶν γεφυρῶν ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου καλλιτεχνικώτατα ἐξεργασμένων. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ γέφυραι εἶνε ἐκθέματα διαφόρων καταστημάτων. Περὶ τὰς ὄχθας τῆς μικρᾶς λίμνης εἰσι πεπηγημέναι πλείστα μικρὰ σκιαδῆς ἐκ λινοῦ ὑφάσματος εἰς σχῆμα σκηνῶν στρατιωτικῶν ἢ ἀλεξήλιων κομψότατα καὶ χρήσιμοι ὅπως ἐν κήπῳ εὐρίσκει τις σκιάν ὑπ' αὐτάς. Μακροὺς στοίχους ἀποτελοῦσι τὰ ποικιλόσχημα καθίσματα κήπων καὶ δενδροστοιχιῶν ἐκ πλεκτῶν κλάδων, ἐκ σχοινοῦ καὶ ξύλου, ἐκ σιδήρου κλπ. Ἐπονται παντοῖα κιγκλιδώματα, πλέγματα διὰ τὰ ἀναρριχώμενα φυτὰ, ἐργαλεῖα σκαφῆς, κοντοὶ μετὰ χρυσῶν σφαιρῶν, ὡς οἱ τῶν σημαίων, πρὸς στήριξιν δενδρυλλίων καὶ φυτῶν εὐθυτενῶν. Τῆδε κακεῖσε μέσῳ τῶν φυλλωμάτων τοῦ κήπου στίλβουσι καινουργῆ περιπτερα, κροτοῦσι τὰ ἔμβολα μηχανῶν ἀρδευτικῶν καὶ, τὸ κάλλιστον, ἰδρυθεῖς προχείρως μικρὸς καταρράκτης ἐκ τεχνητῶν βράχων ἐκχείει παφλάζοντα τὰ ὕδατα ἀτῖνα δαψιλεύει αὐτῷ ἰσχυροτάτῃ ἀντίλῃ.

Χιλιάδες γαστρῶν, σωλήνων, μικρῶν στύλων πρὸς διακόσμησιν κήπων, πηλίνων ἀγαλμάτων κλπ. πληροῦσι τὰς περὶ χλοερὰς τοῦ κήπου ἐκτάσεις. Παρ' ἐκάστῳ δὲ τῶν ἐκθεμάτων εἰδικὸς τοῦ καταστήματος ἀντιπρόσωπος δίδει πᾶσαν ζητουμένην σχετικὴν ὁδηγίαν καὶ διανέμει ἐντύπους καὶ εἰκονογραφημένας ἀγγελίας κατὰ μυριάδας.

Ἐκ τῶν ὑπολειπομένων περιπτέρων τὸ καλούμενον *Βασιλικὸν Περιπτερον* εἶνε ὑπὲρ πάντα φιλοκάλως ἰδρυμένον, περιέχει δὲ μόνον αἰθουσαν λαμπρῶς διακοσμημένην, ἐν ἣ παραμένειν οἱ βασιλεῖς τῆς Σαξονίας κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς Ἐκθέσεως.

Τὸ *Φιλολογικὸν Περιπτερον* περιλαμβάνει συγγράμματα ἀναγόμενα εἰς τὴν κηπουρικὴν, ἐφημερίδας εἰδικὰς, λευκώματα, σχέδια κήπων, ἐπαύλειων, ἀνθοκομείων, εἰκόνας φυτῶν ἐκ τῆς φύσεως εἰλημμένας πρὸς διδασκαλίαν. Ἐκτίθεται δ' ἐν αὐτῷ καὶ μεγάλη εἰκὼν τοῦ Σαξονικοῦ στέμματος ὅλη ἐκ πολυχρῶμων μικρῶν σπόρων φυτῶν κατεσκευασμένη. Οἱ σπόροι εἶνε ἀληθῶς μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ τέχνης ἀκριβεστάτα ἐπιτελεσθέντες καὶ ἡ εἰκὼν φαίνεται ὡς κεντημένη διὰ μικροτάτων ὑελίνων χανδρῶν. Ἐν τῷ περιπτέρῳ τούτῳ ἐκτίθενται εἰς θέαν καὶ τὰ τιμητικὰ δῶρα ἡγεμόνων, πόλεων καὶ συλλόγων.

Χαμηλὸν τι περιπτερον, τὸ ὅποιον παρέλειψα νὰ ἴδω πρότερον, ὁμοιάζει ἔνδον μαγικὸν ἄντρον, διότι ἐθωρακίσθη ὅλον διὰ φλοιῶν γηραιῶν δρυῶν τεχνικώτατα συννηροσμένων, καὶ κορμοὶ δὲ σεσηπότες καὶ ἔνδον κοῦφοι ἐστήθησαν ἐν

εἶδει στύλων ἐφ' ὧν χλοάζουσι βρυώδη φυτὰ. Ἀναπνέων τις ἐντὸς αὐτοῦ ὁσμὴν εὐρωτιῶντος ξύλου μεμιγμένην μεθ' ὑγρασίας κ' ἐλαφροῦ ἀρώματος ἀνθῶν ἀγνώστων, νομίζει ἀληθῶς ὅτι ἀποπλανηθεὶς εὐρίσκειται εἰς τὰ ἐγκατα τῆς γῆς, ὡς ἄλλος Τανχούζερ τῆς γερμανικῆς παραδόσεως, καὶ προσμένει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ προβάλλωσι Νύμφαι καὶ Σάτυροι.

Ἄλλ' ἀπὸ τῆς ποιήσεως φέρομαι αἴφνης εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀπὸ τοῦ ἄντρου τῆς Ἀφροδίτης... εἰς τὸ τμήμα τῶν μηχανῶν, σκευῶν, ἐργαλείων κλπ.

Ἐν τῷ εὐρυτάτῳ τούτῳ οἰκίματι δὲν εἶνε πλέον ἐκθεσις, ἀλλ' ἀγορά. Ὅχι μόνον διὰ τὸ εἶδος τῶν ἐκθεμάτων, ἀλλὰ καὶ διότι πολλοὶ τῶν ἐκθετῶν πωλοῦσι τοιαῦτα ἐκ τῶν πολλαπλῶν. Καὶ τί δὲν εἶνε ἐκεῖ; Μηχαναὶ ἀρδευτικαὶ μικραὶ καὶ μεγάλαι, ὧν τινες λειτουργοῦσι δι' ἀερίοφωτος κηπουρικὰ βαρόμετρα, ὑγρόμετρα, θερμόμετρα κλαδευτικά καὶ ποτιστικὰ ἐργαλεῖα πάσης ἐπινοίας· ἀνθοδόχαι πηλιναὶ, ὑέλιναι, ξύλιναί, ἐκ πορσελιάνης—κυκεῶν ὄλος! Παρέκει τεχνητὰ ἄνθη ἀπὸ πελωρίων θυσσάνων μέχρι λεπτοτάτων δεσμίδων, ἀπὸ τῶν πρὸς διακόσμησιν τοίχων προσωρισμένων μέχρι τῶν στολισμῶν γυναικείων πύλων. Ἐντὸς ὑελίνων ἐρμαρίων πλήρης συλλογὴ τεχνητῶν μῆλων καὶ ἀπιῶν ὄλων τῶν εἰδῶν, ἐν πλήρει φυσικότητος δρόσῳ. Ἐντὸς ἄλλων θηκῶν συλλογαὶ ξηρῶν ἀνθῶν. Παρ' αὐταῖς συλλογαὶ ἐντόμων φυτοφθόρων. Ἀλλαχοῦ σχοινία καὶ νήματα καὶ κλωστοὶ λεπτότατα ἐξ ἰνῶν δένδρων κατάλληλοι ὅπως δένωνται διὰ τούτων τὰ φυτὰ πρὸς πασσάλους ἢ κιγκλίδας. Ἐύλινα ὁμοιώματα ἀνθοκομείων, ἀγροκηπίων, θερμοκηπίων, ἀπαράλλακτα ὡς τὰ παιδικὰ ἀθύρματα. Τράπεζαι γεύματος καταλλήλως κεκοσμημέναι δι' ἀνθῶν. Καὶ τέλος μικρὰ ἐργαλεῖα μηχανοκίνητου πρὸς καθαρισμὸν κερπῶν καὶ γεωμήλων καὶ εὐφρεστάτη ἀνθοδετικὴ μηχανή.

Κατάκοπος ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης ἐπισκέψεως, ἥτις ἀπαιτεῖ τὸλάχιστον τρεῖς ὥρας, ἔχει τις ἀνάγκην ἀπαραίτητον ἀναψυχῆς. Καὶ διὰ τοῦτο φροντὶς εἰλήθη ὅπως παραπήγματα χαριεστάτα ἰδρυθῶσιν, ἐν οἷς πωλοῦνται ζυθος καὶ ἄλλαντες ὑπὸ ξανθῶν πωλητριῶν. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν μικρῶν λειτουργεῖ ἐκεῖ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἐκθέσεως ἐγκαθιδρυθῆν μίγα καφενεῖον καὶ ἐστιατόριον. Ἄς μὴ λησμονήσω δὲ νὰ εἶπω ὅτι καὶ ταχυδρομείον καὶ τηλεγραφεῖον προσωρινῶς συνεστήθησαν ἐν τῷ περιβόλῳ τούτῳ.

Καθήμενος πρὸ τοῦ ἀφρίζοντος ποτηρίου βαυ-

αρικῶ ζύθου, ἀπολαύω τῆς γενικῆς ἀπόψεως τῆς ἐκθέσεως. Καὶ εἰνᾶληθῶς γραφικώτατα τὰ ποικιλόχρωμα καὶ ποικιλόσχημα παραπήγματα ὑψοῦντα ὑπὲρ τὰ πράσινα δένδρα τοῦ κήκου τὰς λευκοπρασίνους αὐτῶν σαξονικὰς σημαίας, καὶ εἶνε χαρμόσυνος ἡ θέα τοῦ κυκλοφοροῦντος πικνοῦ πλήθους τῶν ἐπισκεπτῶν—ὅτινες ἀνέρχονται εἰς εικοσιπεντακισχιλίους καθ' ἑκάστην. Ἐπὶ τοῦ Μουσικοῦ Περιπτέρου ἀνακρούει ἡ μουσικὴ τοῦ συντάγματος καὶ ἐλαφρὸς ἀνεμὸς προσπνέων μοὶ φέρει, ἐνῶ ἐξέρχομαι ἤδη τοῦ περιβόλου, τοὺς λιποψυχοῦντας ἤχους τοῦ ἐν τῇ *Βαλκυρία* περιπαθοῦς ὕμνου τοῦ ἔαρος, λελουσμένου ἐντὸς ἀρώματος ἀνθῶν—τελευταίαν ἀνάμνησιν τῆς ἐν Δρέσδῃ Κηπουρικῆς Ἐκθέσεως!

Δ*

ΟΙ ΚΑΤΑΛΑΝΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

καὶ αἱ νεώταται ὑπὸ Ἰσπανῶν γενόμεναι ἔρευναι περὶ τῆς ἱστορίας αὐτῶν.

Ἀκριβῶς αἰὼν ὀλόκληρος εἶχε παρέλθει μετὰ τὴν τετάρτην ἢ λατινικὴν καλουμένην σταυροφορίαν, (ἥς συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ ἀπότομος ἀνατροπὴ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους τῶν Κομνηνῶν καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν νήσων ἰδρυσις Γαλλικῶν, Λομβαρδικῶν, Βενετικῶν καὶ Γενουητικῶν φεουδαλικῶν πολιτειῶν), ὅποτε ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐνεφανίσθησαν καὶ οἱ Ἴσπανοὶ ὡς δορυκτότεροι. Τὰ ἰσπανικὰ κράτη κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 14 μ. Χ. αἰῶνος ἐνεκα τῶν ἀδιαλείπτων αὐτῶν πρὸς τοὺς Μαύρους πολέμων εἶχον ἀναπτύξει μεγάλην ἐθνικὴν δύναμιν, ἐκείτηντο δὲ μέγα καὶ τολμηρὸν ἐμπορικὸν ναυτικόν. Ἄλλ' ὅμως ἡ ὄψις ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἰσπανικῆ ἐπιχείρησις ἦτον ὅλως τυχροδιωκτικὴ καὶ τυχαία, καὶ ἐστερεῖτο παντὸς ἐθνικοῦ καὶ πολιτικοῦ σκοποῦ, γινομένη οὐχὶ ὑπὸ φιλοδόξου τινὸς βασιλέως, ἀλλ' ὑπὸ σπείρας μισθοφόρων στρατιωτῶν, πρὸς λεηλασίας ὁρμώντων, ἥτις εἶχεν ὑπηρετήσει τὸν Φρειδερίκον, τέταρτον βασιλέα τῆς Σικελίας ἐκ τοῦ Ἀραγωνικοῦ οἴκου, ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῦ πρὸς τοὺς δούκας τῆς Ἀνδεγαυίας. Ὅποτε οἱ Σικελικοὶ πόλεμοι οἱ ἐκ τοῦ Σικελικοῦ Ἐσπερινοῦ ἀρξάμενοι διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Kalta bellota ἐπερατώθησαν ἢ ἀπέληξαν εἰς ἐνεχειρίαν τινά, οἱ μισθοφόροι ἐκεῖνοι, Καταλανοὶ τε καὶ Ἀραγωνιοὶ, περιήλθον εἰς ἀπορίαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων. Ὁ δὲ βασιλεὺς Φρειδερίκος μὴ δυνάμενος μὲν ἐπαρκῆ νὰ παρέχῃ αὐτοῖς μισθόν, ἐπιθυμῶν δ' ἅμα ν' ἀπομακρύνῃ αὐτοὺς τῆς Σικελίας, ὑπεστήριξε προθύμως τὸ ἀπεινωμένον σχέδιον, ὅπερ εἶχον οὗτοι, νέας δάφνας

καὶ νέας ἀρπαγὰς νὰ ἐπιζητῶσιν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Β', τοῦ ὁποῦο αἱ ἐσχάται ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κτήσεις σκληρῶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐπίεζοντο. Διὸ ἐνήργησεν ἵνα τὸ ἐκ 5,600 ἀνδρῶν συγχειόμενον τοῦτο στρατιωτικὸν στίφος ἐπὶ τῶν ἰδίων τοῦ βασιλέως ἐν μέρει πλοίων ἀπέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ὁ ναύτης ἱππότης Roger Blum ἐκ Βρεντησιῦ (μετὰ ἐκρωματισμένου ὀνόματος Roger de Flor καλούμενος), υἱὸς Γερμανοῦ τινος, ὑπηρετήσαντος ἄλλοτε παρὰ τῷ Οὐενστακουφενίδῃ αὐτοκράτορι Φρειδερίκῳ τῷ Β', εἶτα δὲ φονευθέντος ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Κορραδίνου ἐν τῇ παρὰ Tagliacozzo μάχῃ, ὠδήγησε τὸ φοβερὸν μισθοφορικὸν στίφος εἰς Βυζάντιον, εἶτα δὲ, ὡς ναύαρχος τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Τὸ βραχὺ καὶ ἔνδοξον στάδιον τοῦ ἥρωος τούτου, ἱπποτικοῦ προδρόμου τῶν Κορθησίων καὶ Πιζάρρων (ἀλλ' ἐπὶ τοῦ θεάτρου τῶν μαχῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς βορείου Ἑλλάδος) ζῆ εἰσέτι ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἐπιγιγνομένων γενεῶν, καὶ ἡ ἱστορία τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσης Καταλανικῆς ὁμάδος «τοῦ εὐτυχοῦς στρατοῦ τῶν Φράγκων ἐν Ρωμανίᾳ τῆς Ἰταλίας» εἶνε εἰσέτι σήμερον ἀντικείμενον ἱστορικῆς ἐρένης καὶ ἐν τῶν θαυμαστοτάτων ἐπεισοδίων τοῦ αἵματηροῦ καὶ πολυπλόκου δράματος τοῦ ἐν Ἑλλάδι κράτους τῶν Φράγκων.

Οἱ μὴ ἀπέριως περὶ ταῦτα ἔχοντες γινώσκουσιν ὅτι ἡ τῶν μισθοφόρων ἐκείνη ὁμάς, μετὰ τὸν προδοτικὸν φόνον τοῦ Roger de Flor τὸν γενόμενον ἐν Ἀδριανουπόλει διὰ τῶν Βυζαντινῶν, ὑπὸ ἄλλους ἡρωϊκοὺς ἀρχηγοὺς ἀπεκλήρυξε τὴν πρὸς τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα ὑπηρεσίαν καὶ ὡς περιπλανώμενη στρατιωτικὴ δημοκρατία ἐπὶ τινα χρόνον ἐξηκολούθησεν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ τὸν ἄγριον αὐτῆς ἐκδικητικὸν κατὰ τοῦ Βυζαντίου πόλεμον ἐως οὗ μετ' ἀνεκδιηγῆτους ἀγῶνας ἔφθασε νοτιώτερον εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δούκῃ Ἀθηνῶν Walter de Brienne.

Τὸ Φραγκικὸν τοῦτο δουκάτον εἶχεν ἰδρυθῆ, μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν καὶ τῶν Λατίνων σταυροφόρων ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τοῦ Odo de la Roche τοῦ συναγωνιστοῦ, εἶτα δὲ καὶ ὑποτελοῦς τοῦ Μαρκιῶνος Βονιφατίου τῆς Μομφερράτης. Ἡ δυναστεία αὐτοῦ εἶχεν ἀρξῆ ἐνταῦθα ἐπὶ ὀλόκληρον αἰῶνα οὐχὶ ἀδόξως οὐδ' ἀτυχῶς, εἶχε δ' ἀποτελεσεῖ ἐξ Ἀττικῆς, Βοιωτίας, Μεγάρων καὶ Φθιώτιδος φεουδαλικὸν κράτος σχετικῶς ἀκμάζον. Καὶ ἦτο μὲν τὸ δουκάτον Ἀθηνῶν διὰ φεουδαλικῶν σχέσεων συνδεδεμένον μετὰ τοῦ Πριγκηπάτου τῆς Ἀχαΐας, πράγματι ὁμῶς ἦτο ἀνεξάρτητον. Ὅποτε ὁ δούξ Γουίδων Β' ὁ ἐσχάτος ἐκ τοῦ

Βουργουνδικού οίκου la Roche, έτελεύτησεν εν Αθήναις (5 8βρίου 1308), τήν χώραν αυτού έκληρονόμησεν ο Walter de Brienne, κόμης Zecce.

Η Καταλανική ομάδα, ληφθεΐσα εις μισθοφορικήν ύπηρεσίαν παρά του ήγεμόνος τούτου, έβοήθησεν αυτώ εν αρχή προς κατάκτησιν του νοτίου μέρους της Θεσσαλίας, άλλ' είτα ή άνδρεία αυτή στρατιωτική ήμας ή άνήκουσα εις τήν σχολήν του Ρογήρου και Roccoforte, ιδούσα ότι ο ήγεμών εκείνος προσεφέρετο περιφρονητικώς προς αυτήν, θεωρών αυτήν ως ώνιον μισθοφόρων στίφος έπιτελέσαν το έργον αυτού και ήδη καθιστάμενον ύψηλόν, άπεφάσισε να θεωρήσιν τον άγέρωχον ήγεμόνα ως έχθρόν, τήν δε χώραν αυτού ως Terra di conquista. Μία μόνον μάχη, τήν όποιαν οι τον αριθμόν πολλών ύποδεέστεροι Καταλάνοι συνεκρότησαν (15 Μαρτίου 1341), κατά τας έλώδεις έχθας της Κωπαίδος λίμνης, προς τον στρατόν του Walter de Brienne, τον λαμπρότατον στρατόν, τον όποιον παρέταξαν ποτε εν Ελλάδι οι Γάλλοι ίππότες, έκρινε τήν τύχην του Δουκάτου.

Υπό τας ζήφιν των Ισπανών Αλμογαβάρων¹ και τας βέλη των συμμαχούντων αυτοίς Τούρκων ύπέκυψαν ένταύθα οι υπερήφανοι άπόγονοι των Φράγκων ήρώων των κατακτησάντων τήν Ελλάδα· τός άνθος των ίπποτων της Πελοποννήσου και της Αττικής κατεσφάγη, έπεσε δε και ο δουξ Walter αυτός. Οι δε νικηταί κατέλαβον άμέσως τήν άνυπεράσπιστον χώραν, εξήλασαν τους Γάλλους βαρώνους εκ των κτήσεων αυτών, ήχημαλώτισαν τας γυναίκας και τας θυγατέρας των πεσόντων και διοργάνωσαν είτα τό Καταλανικόν στρατιωτικόν αυτών κράτος. Τό Δουκάτον Αθηνών, εις τό όποτον οι la Roche είχαν εισηγάγει τον λεπτότατον ίπποτικόν βιον της Γαλλίας επί τοσοϋτον, ώστε ως διεβεβαίου ο Ramon Muntaner, εν Αθήναις και εν Θήβαις έλαλειτο ή γαλλική ούτω καθαρώς ως εν Παρισίοις, ύπέκυψεν ήδη εις τήν επήρειαν του ισπανικού βίου. Οι φρουδαλικοί νόμοι της Ίερουσαλήμ, οι ισχύοντες εν άπασι τοίς Φραγκικοίς κράτεσι της Ανατολής, άντικατεστάθησαν διά των νόμων και του άστικού δικαίου της Βαρκελώνης, και επί έβδομήκοντα περίπου έτη ήκουέ τις επί της Ακροπόλεως Αθηνών, επί της Καδμείας, και εν Λεβαδεία και Αμφίσση τήν αυτήν lingua volgar catalana, τήν λαλουμένην εν Βαρκελώνη και Δερίδη. Επί τοσοϋτον διήρκεσεν εν ταις ώραιαις ταύταις χώραις τό κράτος των Καταλώνων, οΐτινες προς άπαντας τους πολυαριθμους αυτών πολεμίους, τους

Βενετούς εν Εύβοία, προς τους μνηστήρας του οίκου Brienne εν Αργεί και Ναυπλίω, προς τον Ανδεγαυικόν οίκον, τους Πάπας, τους Έλληνας και τους Τούρκους ήδυνήθησαν ν' άντιτάξωσιν άντίστασιν κρατεράν. Διετηρήθησαν μάλιστα ως «έταιρείαι του εύτυχούς στρατού των Φράγκων» μετά των ιδιαιζόντων τοίς μισθοφόροις στρατιώταις θεσμών και νόμων, και τοι είχαν εκλέξει ως κυρίαρχον εκυτών και δουκα Αθηνών όμόφυλόν τινα αυτοίς βασιλέα εν ταις δυτικαίς έσχατικαίς της Εύρώπης. Διότι άμέσως μετά τήν κατάληψιν ή τε των Βενετών πίσεις και ο άπειλητικός κίνδυνος έσωτερικής διαλύσεως και αναρχίας ένεκα ερίδων των προς άλλήλους ζηλοτύπως έχόντων άρχηγών, ήνάγκασαν τον στρατιωτικόν τούτον λαόν να καταφυγή υπό τήν προστασίαν της ισχυράς και θαλασσοκράτορος καταστάσης Σικελίας. Η μισθοφορική σπείρα, ήτις είχαν αναθέσει τήν άνωτάτην διοίκησιν εις ίππότην τινα εκ Ροσσελώνος, επειδή εκ των αρχαίων αυτής ήγεμόνων ουδεις πλέον έλείπετο εν τή ζωή, έπεμφε πρέσβεις αυτοκράτορας προς τον γεναιόν εκείνον βασιλέα Φριδερίκον και προσήνεγκεν αυτώ τήν ήγεμονίαν Αττικής και Βοιωτίας, ήν ουτος άσμένως άπεδέξατο. Τό δε δουκάτον των Αθηνών άμέσως μετά ταύτα ένωθεν μετά της καταληφθείσης πόλεως των Νεοπατρών κατέστη ύπ' αυτού κτήσις άνήκουσα εις τους εξ ύστεροτοχίας κληρονόμους της εκυτου δυναστείας και έδόθη εις τους πρίγκιπας του οίκου αυτού, παιδάς τό πλεστον άναξίους, ένω βασιλικός έπίτροπος προίστατο της διοικήσεως εν Θήβαις.

Τα τολμηρά έργα της Καταλανικής σπείρας εν Ελλάδι ήσαν αι μόναι πολεμικαί πράξεις, δι' ών οι Ισπανοί, και ουσιωδώς δε ή Αραγωνία, ή Καταλανία και ή Μαϊόρκα μετέσχον του μεγάλου της Δύσεως άγώνος προς άνάκτησιν της Έλληνικής Ανατολής· διότι ένω τά άλλα λατινικά έθνη από των χρόνων των σταυροφοριών ίδρυσον ένταύθα μεγάλα και μικρά κράτη, οι Καταλάνοι και μάλιστα οι της ισχυράς παραλίας πόλεως Βαρκελώνης κάτοικοι, έμπορικώς μόνον σχέσεις μετά των ανατολικών θαλασσών διετήρουν.

Πρώτον δε ή μνημονευθείσα σπείρα ίδρυσε στρατιωτικήν άποικίαν εν μέσω της Ελλάδος επί του κατ' έξοχήν κλασσικού της Αττικής έδάφους και εν ταις όμορούσαις επαρχιαίς. Οι βασιλείς του εν Σικελία Αραγωνικού οίκου έπραγματοποίησαν διά του άνελπίστου τούτου τρόπου τά αρχαία κατακτητικά σχέδια των προκατόχων αυτών Νορμανδικών ήγεμόνων και έγκαταστάσαντες ασφαλώς εν Ελλάδι ως θανάσιμοι έχθροί του Ανδεγαυικού οίκου παρεκώλυον και ένταύθα τά φιλόδοξα σχέδια, άπερ από

της εν Βιτέρπη συνθήκης του Καρόλου Α' προς τον ύπό του Μιχαήλ Παλαιολόγου εξελαθέντα λατινον αυτοκράτορα Βαλδουίνου έμελέτα ο οίκος εκείνος προς κατάκτησιν της Κωνσταντινουπόλεως.

Έντεϋθεν ή ιστορία των Καταλώνων εν Ελλάδι έχει σημασίαν έθνικήν διά τήν Ισπανίαν, και δύναται να θεωρηθή ως έδαφος της ιστορικής αυτής έπιστήμης, και δε από Ramon Muntaner. Ο Καταλάνος ουτος πολεμιστής άνήκει εις τον ήρωϊκόν όμιλον των Roger de Flor, Ximenes, Arenos, Roccaforte και Entenza. Ο συναγωνιστής του άτυχούς βασιλόπαιδος Φερδινάνδου της Μαϊόρκας, μετά τήν όριστικήν κυτου εις τήν πατρίδα επάνοδον, αναπαυόμενος ήδη από των Όδυσειων αυτου άγώνων και όδοιποριών, ως δεύτερος Ξενοφών περιέγραψεν εν τοίς χρονικοίς αυτου τά έργα της σπείρας μέχρι της άλώσεως της Αττικής, και τό δικαίως θαυμαζόμενον τούτο πόνημα του άνδρείου στρατιώτου ήτο ή πρώτη εν πεζώ μεγάλη συγγραφή της Καταλανικής γλώσσης (langua catalana) παρεμφερής ούσα προς τά πρό ενός αιώνος συγγραφέντα χρονικά του Βιλλεάρδουίνου, του πρώτου ιστοριογράφου του γραψάντος Γαλλιστί.

Από της εποχής του Muntaner, από καιροϋ εις καιρόν, άνενέωσαν οι Ισπανοί εν τή μνήμη του έθνους αυτών τας ύπό φιλοπατρίας έμπνεομένης άναμνήσεις των εν τή Ανατολή πολεμικών έπιχειρήσεων των Καταλώνων. Τουτο έγίνετο ιδίως κατά τον 17 αιώνα διά πραγματείας τινός του περιφήμου πολιτικού άνδρος Fransecco de Moncada, κόμητος της Osona εκ Βαλεντίας από αρχαιοτάτου Καταλωνικού γένους έλκοντος τήν καταγωγήν. Ουτος καταληφθείς υπό ζήλου προς τήν φήμην του Mendoza, συγγραφέων του guerra de granada, έγραψε τήν συγγραφήν τήν έπιγραφομένην « Historia de la expedicion de Catalanes y Aragouenses contra Turcos y Griegos (Barcelona, 1623). Τουτο τό εξ έρασιμάτων των ύπομνημάτων του Μουντανέρου και των Βυζαντινών συγγραφέων συγκείμενον βιβλίον θεωρείται σήμερα εντι ως μαργαρίτης της Καστιλιανής φιλολογίας· μετεφράσθη δε και εις τήν γερμανικήν υπό του Sapiaez κατά τό 1828. Η μετάρρασις ή γενομένη τότε ήτο λίαν έπίκαιρος, διότι ή ήρωϊκή επανάστασις της Ελλάδος, ή έλευθερωσις από του μακροχρονίου των Τούρκων ζυγού και ή όριστική έθνική άναγέννησις έζηγεραν πανταχού της Εύρώπης ζωηρότατον ζήλον εις τήν ιστορίαν της κλασσικής χώρας κατά τήν Φραγκοβυζαντινήν περίοδον της ιστορίας αυτής, ήν είχαν ακολουθήσει ή νύξ της Τουρκικής δεσποτείας. Η Τουρκική βαρβαρότης επεί-

κειτο τή Ελλάδα ως τι άτεχνον κονίαμα, δι' ου καλύπτονται αρχαίαι ώραιαι εικονογραφίαι· άμα δε αφαιρεθέντος πάλιν του επικαλύπτοντος ταύτας στρώματος μετά συγκινήσεως έθεάσατο ο πεπολιτισμένος κόσμος τήν φανεΐσαν Βυζαντινοελληνικήν πρότυπον εικόνα, και ως γνωστόν εύρεν εκυτον όλίγον ήπατημένον.

(Έπεται τό τέλος).

Έκ του γερμανικού του Φ. Γρηγοροβίου.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Ο Σιδερόκαρδος

1

—“Ωρα καλή σου, γέροντα, και τήν ευχή σου νύχω· Γιατ' εν' ή χώρα θλίβερη κ' οι άνθρωποι κλαμμένοι, Κι' όλα τά σπίτια σφαλιστά κι' όλόμαυρα βαμμένα; Μήν έπεσε θανατικό κι' ώφάνεψε τον κόσμο, Η μήν έγίνη πόλεμος κ' έρρήμαξε φαμίλιας;

—“Ωρα καλή σου, μορφονιέ, και τήν ευχή μου νύχρη· Δέν έπεσε θανατικό κι' ώφάνεψε τον κόσμο Και μηδ' έγίνη πόλεμος κ' έρρήμαξε φαμίλιας, Μόν' πηρ' ο Γεροδράκοντας του βασιλιά τήν κόρη Κι' επήγε και τή σφάλισε 'ς τον σιδερένιον πύργο. Κι' ο βασιλιάς που τώμαθε πολύ του βαρυφάνη, Στέλνει 'ς τό Γεροδράκοντα για να τήν εξαγοράση, Στέλνει σωρό τό μάλαμμα, φορτώματα τάσημι, Στέλνει και τήν κορώνα του με τά πολλά διαμάντια. Μ' αυτές τήν κόρη τήν κρατεί, τήν εξαγορά γυρίσει, Ζητή τά θάνατο νερό να πιη να ξαναγιώση. Σαράντα μέραις καρτερά και 'ς τή σαρανταμία, Σάν δέν του πάνε τό νερό, τήν κόρη θε να σφάξη Και θε να πιη τό αίμά της να γίνη παλληκάρι. Κι' ο βασιλιάς διαλάλησε 'ς τά πέρατα του κόσμου: «Που λευθερώση απ' τό θεριό τήν ακριβή μου κόρη, Γαμπρός δικός μου θα γενη και βασιλιάς της χώρας!» Σαράντα μέραις σήμερα κι' ουδ' κανεις εφάνη Και κλαίει ο δόλιος βασιλιάς και κλαίει ο κόσμος όλος.

—“Αν ίσως κλαίνε σήμερα, ταχειά θε να χαρούνε· Έγω ειμ' ο Σιδερόκαρδος, της Αστραπής ή γέννα, Τάστροπελέκι έχω σπαθί, τό σύννεφο φοράδα, Κι' άλλοι 'ς τον Γεροδράκοντα που θαύρεθη· μπροστά μου!

2

—Καλώς τό Σιδερόκαρδο, τον ακριβό τό γυιό μου! Πώς ήταν και θυμήθηκε και τή φτωχή του μάνα; Τι θέλει; άς πη και θα γενη, —τι θέλει; άς τό προστάξη. Κι' αν πη τό σιδερόγορτο, σκαντζόχερας τό φέρνει, Κι' αν πη τό γάλα του πουλιού, τό φέρν' ή νυχτερίδα, Κι' αν πη και τάστρι τούρανού, τό φέρνω μοναχή μου.

—Δέν θέλω σιδερόγορτο και του πουλιού τό γάλα Και μηδ' τάστρι τούρανού 'ς τή γη να καταιάσης. Θέλω τά θάνατο νερό που τή ζωή χαρίζει. Μαρμαρωμένοι βρέχονται και διπλοζωντανεύουν, Αρρωστημένοι τό ρουφοϋν και χάρο δέν φοβούνται Κ' οι γερασμένοι πίνουνε και ξαναγιώνουν πάλι.

Σωριάζει τά δαυλόξυλα, τρανή φωτιάν άνάβει Και με τολόχρυσο ραβδί γυρνοβόλ' της φλόγες!

1) Αλμογαβάροι έκαλούντο εν Ισπανία τά άπατα στήρη των Χριστιανών τά μαχόμενα κατά των Μωαμεθανών δεσποτών της Ισπανίας

—'Ἐσεῖς ἀγρίμα τοῦ βουνοῦ καὶ ψάρια τοῦ πελάγου,
Κ' ἔσεῖς πουλιὰ π' ὀλημερῆς γυρνάτε 'ς τὸν ἀγέρα
Ποῖδ' ἦπιε ἀθάνατο νερὸ καὶ φλόγα δὲν φοβᾶται;

Κι' ἡ Κουκουβάγια ἀντιλαλεῖ μεσ' ἑστῆς σπηλιᾶς τὰ βάθη;
—'Ἐγὼ πικρὰ ἀθάνατο νερὸ καὶ φλόγα δὲν φοβᾶμαι!
Πετᾶ 'ς τὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς καὶ ἡ φλόγα δὲν τὴν καίει...
Κι' ἀπλώνει ἡ γρηθὴ Μάγισσα κι' ἀπ' τὸ φτεροτὴν πνέει:

—Μωρὴ στραβὴ, μωρὴ κουτσὴ, μωρὴ νυχτοπατοῦσα,
Ἐέρνα τὰ θάνατο νερὸ μέσ' 'ς τὰργυρὸ ποτῆρι
Νὰ μὴ σοῦ βγάλω τὰ φτερὰ καὶ τὰ ποδόφυλά σου!...

3

Τ' εἶν' ἡ βοή τοῦ γίνεται καὶ ὁ βρόντος π' ἀγροικιέται;
Μὴν ἦρθ' ὁ τελειωμὸς τῆς γῆς κι' ὁ χαλασμὸς τοῦ κόσμου;
Δὲν ἦρθ' ὁ τελειωμὸς τῆς γῆς κι' ὁ χαλασμὸς τοῦ κόσμου,
Μόν' ἦρθ' ὁ γυῖός τῆς Ἀστραπῆς 'ς τὸ σιδερένιον πύργω;
Μὲ τὸ σπαθί του κορταλεῖ κι' ἀστράφτουν ἡ ἀμπάραις;
Ἐυπνάει ὁ Γεροδράκοντας τὰ μάτια ξεροτρίβει!

—Ποῖδ' εἶν' αὐτὸς ὅπου βροντᾶ καὶ τί καλὸ γυρεύει;
—'Ἐγὼ εἶμ' ὁ Σιδερόκαρδος, τῆς Ἀστραπῆς ἡ γέννα,
Φέρνω τὰ θάνατο νερὸ μέσ' 'ς τὰργυρὸ ποτῆρι,
Νὰ πιῆς, νὰ γίνῃς πάλι νῦός, νὰ γίνῃς σ' ἄν κ' ἐμένα
Καὶ νὰρθῃς νὰ παλέψουμαι 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.

Σπιθοβολοῦνε τὰ σπαθιά κι' ἀστράφτουν τὰ κοντάρια
Κ' ἡ νύχτα ἡμέρα γίνεται 'ς τὸν μαρμαρένιον κάμπο.
Κ' εἶνε τοῦ Δράκου τὸ σπαθί στουρνάρι ἀκονισμένω,
Κ' εἶνε τοῦ Σιδερόκαρδου φωτιὰ κι' ἀστροπελέκι.
Χτυπᾶ 'ς τοῦ Δράκου τὸ σπαθί, τὸ κόβει σ' ἄν βλαστάρη
Χτυπᾶ καὶ τὸ κεφάλι του, τὸ σχιζεῖ σ' ἄν κουτσοῦρι.

4

'Σ ὅλον τὸν τόπο εἶνε γιορτῆ, 'ς ὅλη τὴ χώρα σκόλη,
'Σ τὰρχοντικὸ τοῦ βασιλιᾶ χαρὰς καὶ πανηγύρι.
'Ορθὸς προσμένει ὁ βασιλιᾶς 'ς τὸλόγγισσ θρονί του
Κ' ἐμπρὸς ὁ Σιδερόκαρδος μὲ τὴ Βασιλοπούλα
Τὸ γόνα γέρνει καὶ φιλεῖ τοῦ βασιλιᾶ τὸ χέρι:

—Χαρὰ 'ς ἐσένα, βασιλιᾶ, καὶ 'ς ὅλη σου τὴ χώρα,
Τὴν κόρη σου τὴν ἔφερα κ' εἶνε δική σου πάλι.
Κι' ὁ Δράκοντας ψυχομαχᾶ 'ς τὸν μαρμαρένιο κάμπο.

—Καλῶς τὸν ὠμορφο τὸν νιὸ καὶ τῷξιο παλληκᾶρι!
Γιὰ τὸ καλὸ τοῦ μοῦσκανε μεγάλη χάρι νᾶχη,
Κ' ἐγὼ τὸν λόγο πῶθαλα τὸν ματαδευτέρωνω
Ποῦ 'λευθερώσῃ ἀπ' τὸ θερὸ τὴν ἀκριθὴ μου κόρη
Γαμπρὸς δ' δικός μου θὰ γενῆ καὶ βασιλιᾶς τῆς χώρας!

—Τί λές, καυμένε βασιλιᾶ, τί μελετᾶς νὰ κάνῃς;
'Ἐγὼ ποτὲ δὲν 'ζήλεψα βασιλικὴ κορώνα:
'Ἐγὼ θρονί μου τὰ βουνὰ καὶ τῆς σπηλαιᾶς παλάτια
Κ' ἐγὼ μὴδὲ παντρεύομαι, μὴδὲ γυναῖκα παίρνω,
'Ἐγὼ εἶμ' ὁ γυῖός τῆς Ἀστραπῆς κι' ἀστράφτω καὶ τὴν
[καίω.
Κ' ἡ κόρη ὅπου τὸν ἄκουσε πολὺ τῆς βαρυφάνῃ:

—Κι' ἂν ἦσ' ὁ γυῖός τῆς Ἀστραπῆς κι' ἀστράφῃς καὶ μὲ
'Ἐγὼ σὲ θέλω, σ' ἀγαπῶ καὶ ταῖρι μου σὲ κάνω! [κάψῃς,

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε κι' ἀστροπελέκι πέφτει
Χτυπᾶ τὴν κόρη 'ς τὴν καρδιά καὶ τήνε μαρμαρώνει...
Κρίμα 'ς τὴν νιὰ τὴν ὠμορφή τὴν ἀστραποκαμένη!
(Ἐν Λεϊψῆ)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

—'Ο,τι δὲν εἶνε ὠφέλιμον εἰς τὸ σμῆνος δὲν
εἶνε οὔτε εἰς τὴν μέλισσαν· ὅ,τι δὲν εἶνε ὠφέλι-
μον εἰς τὸ κράτος πρέπει νὰ μὴ θεωρῆται ὠφέ-
λιμον καὶ εἰς τὸ ἔθνος.

(Μάρκος Αὐρήλιος)

Καὶ ἂν καταλογίζῃς σεαυτὸν μεταξὺ τῶν
μεγάλων ἀνθρώπων, σὲ ἐρωτῶ ἐγὼ ὁ μικρὸς, πό-
σον πλησιέστερον εὐρίσκεσαι εἰς τοὺς ἀστέρας
ἐὰν εἶσαι ἐπὶ τοῦ ὕψους τοῦ ὄρους ἢ κάτω ἐπὶ
τῆς πεδιάδος;

Καὶ ὁ κοπρίας κἀνθάρος πετᾶ, ἀλλ' ἀπὸ σω-
ροῦ κόπρου εἰς κόπρον.

—'Ο εὐγενὴς σκέπτεται καὶ περὶ τῶν κακῶν
εὐγενῶς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς ἓνα τῶν Ὀθωμανῶν βουλευτῶν, ὅτινες πα-
ρεκάθισαν εἰς τὴν ἐλληνικὴν Βουλὴν κατὰ τὴν πρώτην
μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας περίοδον
ἀποδίδεται εὐφύς φιλοφρόνημα πρὸς τὸν ἡμέτερον
πρωθυπουργόν, μαρτυροῦν τὴν μεγάλην ὑπόληψιν,
τὴν ὁποίαν καὶ οἱ Τούρκοι ἔτρεφον πρὸς τὸν πολι-
τικὸν ἄνδρα τῆς Ἑλλάδος.

—'Ο ὀθωμανὸς εὐρίσκετο ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν
στρατιωτικῶν, ὅπου πρὸς τοῖς ἄλλοις παρετήρει τὰς
ἀπὸ τοῦ τοῖχου ἀνηρημένους εἰκόνας τῶν ἀνδρῶν
τοῦ Ἀγῶνος, ἐν αἷς ὑπῆρχε καὶ ἡ τοῦ πατρὸς τοῦ
πρωθυπουργοῦ, Σπυριδωνοῦ Τρικούπη. Πρὸ αὐτῆς
ιστάμενος καὶ εἰκάζων ἐκ τῆς ὁμοιότητος ποῖος ἦτο,
ἐστράφη πρὸς τὸν κ. Τρικούπη καὶ ἠρώτησε:

— Πατέρας σου εἶνε αὐτός;

— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ πρωθυπουργός.

— Μεγάλω κεφάλι, ὑπέλαβεν ὁ Τούρκος, πειθ
μεγάλω ἀπὸ σένα...

— Γιατί, μπέη μου, πῶς τὸ ξεύρεις;...

— Γιατί ἔκαμε σένα.

Σκέψεις ἰδιοτρόπου:

— Θέλεις νὰ ζήσης ἐν ὁμονοίᾳ μετὰ τῆς συζύ-
γου σου, ἂν αὕτη ἔτυχε νὰ εἶνε κακή; Μὴν ἀφίνεις
νὰ τῆς περναῖ τίποτε ἀπὸ τὸ κεφάλι—
μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀλίγα πιᾶτα τῆς τρα-
πέζης.

—'Ιατρός τις ἐκαυχᾶτο ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀσθενῶν του
παραπονεῖται κατ' αὐτοῦ.

— Ναί, εἶνε ἀληθές, ἀπήντησέ τις· διότι ὅσους
ἐθεράπευσε, ἰατρὲ μου, σήμερον σιωπῶσι.